dzić, że system skarbowy *jest jednolitym, dynamicznym systemem urządzeń publiczno-prawnych, których treścią jest planowe gromadzenie i planowy rozdział przez państwo i związki publiczne,* środków pieniężnych, służącym do *osiągania celów, stojących przed państwem i narodem.*

Prawo skarbowe jest i pozostaje częścią prawa administracyjnego. Oczywiście, jest ono gałęzią autonomiczną, mającą swój własny zakres i przedmiot. Stwierdzenie nowego zakresu prawa skarbowego w wyniku nowego pojęcia systemu skarbowego, potwierdzając wywód o publiczno-prawnym charakterze tego systemu, jest dalszym dowodem przynależności prawa skarbowego do dziedziny nadrzędnej, tj. do prawa administracyjnego. Hasło „samoistności" prawa skarbowego, głoszone po pierwszej wojnie światowej przez wielu autorów [10]) nie powinno oznaczać zerwania związków nauki prawa skarbowego z macierzystym pniem nauki prawa administracyjnego, tak samo zresztą jak i z teorią prawa. Z tezy o ścisłym związku, istniejącym pomiędzy nauką prawa skarbowego i prawa administracyjnego wysnuć należy pewne wnioski ważne dla metody opracowania zagadnień prawa skarbowego. I tak:

a) Instytucje prawa skarbowego (także w jego nowym zakresie) mają charakter jednakowy z instytucjami prawa administracyjnego, mogą więc być opracowane przy pomocy pojęć, wykształconych w prawie administracyjnym, np. aktu administracyjnego, dyspenzy itp.

b) Analogia w prawie skarbowym — o ile jest dopuszczalną — czerpać winna z prawa administracyjnego, nie zaś z prawa cywilnego, np. w przedmiocie osobowości prawnej, czynności prawnych, przedawnienia itp.

c) Możliwym i wskazanym jest stosowanie w prawie skarbowym ogólnych zasad prawa administracyjnego, ab initio obowiązujących i w prawie skarbowym (np. zasady państwa praworządnego);

d) Prawo prywatne nie może być podstawą ani praw ani obowiązków w dziedzinie prawnoskarbowej [11]).

e) Osobowość prawa skarbowego nie musi pokrywać się z osobowością prawa prywatnego: prawo skarbowe uważać może za osoby prawne (w swoim zakresie) organizacje, pozbawione tego charakteru w zakresie prawa prywatnego, i naodwrót.

Nauka prawa skarbowego nie ma bynajmniej przesadnych ambicji pochłonięcia całej sfery działalności przedsiębiorstw państwowych, banków lub ubezpieczeń, i nie chce być wcale rodzajem „prawa gospodarczego' (Wirtschaftsrecht, chazjajstwiennoje prawo). Nauka nasza obejmuje tylko to, co w działalności przedsiębiorstw państwowych, banków lub ubezpieczeń ma charakter publiczno-prawny i co związane jest z systemem skarbowym, pozostawiając nienaruszonym zakres prawa prywatnego. Gdyby zagadnienia takie, jak stosunek przedsiębiorstw państwowych do budżetu, planowanie i finansowanie inwestycji, planowanie kredytów i kontrola banków nad ich zużyciem, przymus obrotu bezgotówkowego itp. nie znalazły swego miejsca w nauce prawa skarbowego, to pozostałyby one zapewne w ogóle poza polem widzenia nauki prawa, a nauki prawa publicznego z pewnością. Potwierdza to heurystyczną wartość pojęcia systemu skarbowego, jakie dane jest w pracy niniejszej, albowiem:

1. pozwala objąć wszystkie pokrewne zagadnienia, wymagające opracowania i rozwiązania w ramach jednej dyscypliny naukowej;

2. nie zaciera, lecz przeciwnie, wyjaśnia istotę nowych zjawisk;

3. daje możliwość odsłonięcia systematycznych związków, istniejących pomiędzy zjawiskami społeczno-gospodarczymi.

Odpowiedzieć należy nakoniec na pytanie, czy wobec nowego, w treści i w zakresie, pojęcia systemu skarbowego, właściwym jest zachowanie nazwy systemu „skarbowego", nauki „skarbowości" i prawa „skarbowego", skoro zakres systemu i nauk wybiega obecnie daleko poza sprawy gospodarki Skarbu s.s. Wydaje nam się, że konieczność zmiany terminologii nie zachodzi. Terminy „skarbowość" i „prawo skarbowe" tradycyjnie wyrażają właśnie to, co w innych językach [12]) określa się przez powiązanie z szerokim terminem „finansy". Możemy tedy spokojnie mówić dalej o systemie skarbowym, skarbowości i prawie skarbowym, pamiętając jednak o ich nowej treści i nowym zakresie.

[10]) *Ball, Becker, Merk, Lion, Trotabas, Szatensztajn* i inni.

[11]) Por. *Rozmaryn:* Obowiązek podatkowy, 1935, str. 2.

[12]) Science financière, droit financier, public finance, financial law; scienza di finanze, diritto finanziario; Finanzwissenschaft, Finanzrecht; ciencia financiera, derecho financiero; finansowaja nauka, finansowoje prawo; financni veda, financni pravo.

PRZEGLĄD USTAWODAWSTWA

W miesiącu lutym r.b. ogłoszone zostały następujące ważniejsze dekrety i rozporządzenia z zakresu finansowo-gospodarczego:

1. Dekret z dnia 17.XII. 1946 r. o prowizorium budżetowym na okres od dnia 1.I. do dnia 31.III. 1947 r. (Dz. U. R. P. nr 8, poz. 40).

Dekret powyższy ustala prowizorium budżetowe na I-szy kwartał r.b. w wysokości $^3/_9$ kredytów, przewidzianych w budżecie na okres od 1.IV. do 31.XII. 1946 r. (Dz. U. R. P. nr 50, poz. 284).

Minister Skarbu został upoważniony do uruchomienia kredytów na inwestycje podobnie do wysokości $^3/_9$ wydatków przewidzianych w ustawie z dnia 20.IX. 1946 r. o planowaniu inwestycyj oraz o planie sfinansowania inwestycyj na okres od dnia 1.IV. do dnia 31.XII. 1946 r. (Dz. U. R. P. nr 56, poz. 318). Przewidziane jest również, iż wydatki inwestycyjne mogą być zwiększane uzyskanymi inwestycyjnymi kredytami zagranicznymi. W tym celu Minister Skarbu został upoważniony do wykonywania odpowiednich operacyj kredytowych na pokrycie powyższych wydatków inwestycyjnych.

2. Dekret z dnia 3.I. 1947 r. o tworzeniu przedsiębiorstw państwowych (Dz. U. R. P. nr 8, poz. 42).

Na zasadzie niniejszego dekretu właściwi ministrowie w porozumieniu z Ministrem Skarbu oraz Prezesem C.U.P.-u mogą w drodze zarządzeń tworzyć państwowe przedsiębiorstwa przemysłowe, handlowe, górnicze oraz świadczenia usług. Zarządzenie tego rodzaju musi być ogłoszone w Monitorze Polskim. Statut każdemu przedsiębiorstwu nadaje właściwy minister w porozumieniu z Ministrem Skarbu oraz Prezesem C.U.P. Statut również podlega ogłoszeniu w Monitorze Polskim. Przedsiębiorstwo tego rodzaju podlega wpisowi do rejestru handlowego i przez zarejestrowanie nabywa osobowość prawną.

Przedsiębiorstwa prowadzone są według zasad gospodarki handlowej na podstawie planów finansowych i gospodarczych zatwierdzanych w sposób przewidziany w statucie.

Zarządzenie i użytkowanie majątku nieruchomego przekazywane jest omawianym przedsiębiorstwom w imieniu Skarbu Państwa protokólarnie.

Omawiane przedsiębiorstwo może nabywać majątek nieruchomy, przewidziany w planie gospodarczym i finansowym, na własność Skarbu Państwa, zatrzymując go w swym użytkowaniu, natomiast majątek ruchomy wydzielonego przedsiębiorstwa wyodrębnia się również protokólarnie z ogólnego majątku Skarbu Państwa i przekazuje przedsiębiorstwu na własność.

Jak z tego wynika, przedsiębiorstwa mogą we własnym imieniu nabywać i zbywać majątek ruchomy w przeciwstawieniu do majątku nieruchomego, który stanowi własność Skarbu Państwa i wykazywany jest w aktywach przedsiębiorstwa mimo, iż majątek ten jest jedynie w użytkowaniu przedsiębiorstwa.

Za zobowiązania zaciągnięte przez rzeczone przedsiębiorstwo, niezależnie od odpowiedzialności przedsiębiorstwa jego majątkiem, odpowiedzialny jest również Skarb Państwa, ale jedynie do wysokości majątku nieruchomego, stanowiącego własność Skarbu Państwa, użytkowanego i zarządzanego przez przedsiębiorstwo. Bilans oraz rachunek strat i zysków zatwierdza właściwy minister z prawem delegacji powyższych uprawnień podległym mu organom.

Każde przedsiębiorstwo państwowe ma dyrekcję i radę nadzoru społecznego. Rada nadzoru społecznego ma charakter niezależnego organu nadzorczego kontrolującego i opiniującego. Szczegółowy zakres działania rady nadzoru społecznego ma określić rozporządzenie wykonawcze wydane przez Radę Ministrów. Dyrekcję przedsiębiorstwa powołuje i zwalnia właściwy minister z prawem dalszych delegacji tych uprawnień.

Przedsiębiorstwo państwowe tworzone w trybie omawianego dekretu wolne jest od opłat w postępowaniu przed sądem rejestrowym, opłaca natomiast wszystkie podatki i opłaty państwowe i samorządowe oraz daniny i świadczenia publiczno-prawne chyba, że jest od nich zwolnione na zasadzie przepisów szczegółowych.

Likwidacja przedsiębiorstwa następuje na zarządzenie właściwego ministra wydane w porozumieniu z Prezesem C.U.P. oraz w porozumieniu z Ministrem Skarbu.

Przepisy dekretu z dnia 3.I. 1947 r. nie mają zastosowania do przedsiębiorstw: monopoli państwowych, banków państwowych, P.K.P., P.P. i T.T. i P.W.P.W., przedsiębiorstw zbroje-

Nakładem „Wiadomości Narodowego Banku Polskiego“ ukazały się następujące wydawnictwa i są do nabycia we wszystkich księgarniach.

I

Dr M. R. WYCZAŁKOWSKI

INSTYTUCJE GOSPODARCZE NARODÓW ZJEDNOCZONYCH

1947 r. Str. 64

Skład Główny: Trzaska, Evert i Michalski, Warszawa, Marszałkowska 51

II

Dr JÓZEF ŚWIDROWSKI

ISTOTA I SPOSOBY DOKONYWANIA ZAPŁAT MIĘDZYPAŃSTWOWYCH

1947 r. Str. 146.

Skład Główny: Spółdzielnia Wydawnicza „Czytelnik“, Łódź, Piotrkowska 147.

III

Dr KAZIMIERZ SECOMSKI

PODSTAWY POLITYKI INWESTYCYJNEJ

1947 r. Cz. I, II, III.

Skład Głowny: Spółdzielnia Wydawnicza „Czytelnik“, Warszawa, Srebrna 12

IV

TADEUSZ DIETRICH

„ELEMENTY POLITYKI FINANSOWEJ POLSKI WSPÓŁCZESNEJ“

1947 r. Str. 71.

Skład Główny: Spółdzielnia Wydawnicza „Czytelnik“, Warszawa, Srebrna 12.

Cena numeru zł 40.— Prenumerata kwartalna zł 105.—, półroczna zł 210.—, roczna zł 420.—. Wpłaty przekazami pocztowymi, lub w instytucjach bankowych na rachunek żyrowy **„Wiadomości Narodowego Banku Polskiego“** w Wydziale Zagranicznym N. B. P. w Warszawie oraz w Urzędach Pocztowych na P. K. O. na konto N. B. P. Nr VII 3122. W treści przekazu pocztowego, bankowego lub na P. K. O. należy podać: „Wiadomości N. B. P.“, prenumerata (kwartalna, półroczna roczna) oraz nazwisko i adres prenumeratora.

Wydawca: **Narodowy Bank Polski**

Redakcja i Administracja: **Narodowy Bank Polski**, Wydział Ekonomiczny, Warszawa, Fredry 6.

Zakłady Graficzne WINW Łódź, ul. Gdańska 130.

chu zwyżkowego wyjątkiem były ceny za tłuszcze zwierzęce, które dzięki znacznemu powiększeniu podaży nierogacizny wykazywały zdecydowaną tendencję zniżkową.

Z dziewięciu większych miast w sześciu wskaźniki kosztów utrzymania za miesiąc omawiany (przy okresie 12.V.—9.VI.1945 wziętym za sto) podniosły się; jedynie w Białymstoku, Lublinie i Katowicach wskaźniki te spadły.

Z drugiej jednak strony niewątpliwie zahamowanie tempa wzrostu produkcji, ograniczenie działalności inwestycyjnej oraz zmniejszenie obrotów gospodarczych dało w efekcie pewne objawy deflacyjne na rynku pieniężnym i kredytowym.

1. Przemysł węglowy. Wydobycie węgla kamiennego w lutym 1947 r. wyniosło ogółem 4.136.862 t wobec 4.548.479 t produkcji styczniowej, a więc o 411.617 t mniej niż w miesiącu poprzednim.

Tabela 1 **Produkcja przemysłu węglowego w lutym 1947 r.**

Zjednoczenia	Planowano w tonach	Wydobyto w tonach	Wykonano w %	Planowana wydajność w kg	Wydajność na robotniko/dn. w kg	Wykonano plan wyd. w %
Ogółem	4 321.200	4.136 862	95,7	1,067	1 063	99.6%
w tym:						
Rudzkie	480.000	476 677	99,3	1 214	1.237	101,9
Rybnickie	446.400	437.197	97,9	1,073	1,136	105,9
Zabrskie	444.000	431 827	97,3	1,189	1,187	99,8
Gliwickie	456 000	442 391	97,0	1,097	1,055	96,2
Bytomskie	374.400	359 786	96,1	1,167	1,092	93,6
Dąbrowskie	468.000	444 085	94,9	0,923	0,936	101.4
Jaworzn.-Mikołowskie	435 000	411.634	94,5	0,990	0,984	99,4
Katowickie	456.000	427.888	93,8	1,220	1,188	97,4
Chorzowskie	496 800	463.647	93,3	1,316	1,243	94,5
Dolnośląskie	264 000	241.730	91.6	0,612	0,633	103,4

Państwowy plan produkcyjny na luty 1947, który przewidywał wydobycie 4.321.000 t został wykonany w 95,7%. Żadne ze zjednoczeń nie wykonało planu, przy czym najlepszy wynik, tj. 99,3% wykonania planu, uzyskało Rudzkie, najgorszy — 91,6% — Dolnośląskie Zjednoczenie Przemysłu Węglowego.

Także i wydajność w omawianym miesiącu obniżyła się dosyć poważnie w odniesieniu do wykonania planu wydajności (99,6%), jak i porównawczo do wysiłków miesiąca ubiegłego (spadek o 18 kg). Z 10 zjednoczeń przemysłu węglowego cztery przekroczyły planowane na ten miesiąc normy wydajności (od 101,4 — 105,9% — Rybnickie), sześć natomiast nie osiągnęło ich, przy czym najgorszy wynik wyniósł 93,6%, najlepszy (stosunkowo) — 99,8%.

Główną przyczyną niedociągnięć górnictwa węglowego w lutym, oprócz mniejszej liczby dni pracy (luty — 24, styczeń — 25), była niezwykle surowa w tym roku zima; ostre mrozy i rzadko spotykana obfitość opadów śnieżnych w wysokim stopniu utrudniały dojazd do pracy, a także wydatnie zwiększyły procent zachorowań. Ciężkie warunki atmosferyczne wywarły nader ujemny wpływ również bezpośrednio na produkcję. Obmarzanie wlotów szybowych, urządzeń podsadzkowych i sortowniczych oraz piasku przyczyniło się do zwolnienia tempa pracy wydobywczej.

Wywołane mrozami i śnieżycą znaczne trudności komunikacyjne powodowały składanie węgla na zwały, co także wpływało niekorzystnie na normalny bieg pracy w kopalniach. Trudności te wywołały dosyć poważne zmniejszenie węgla. Zamiast planowanych na luty 2.884.075 t wywieziono 2.330.033 t, a więc zaledwie 80,8% planu załadunku.

Ogólna sprzedaż węgla w lutym wyniosła zł 1.636.356.000, utrzymując się więc mniej więcej na poziomie poprzedniego miesiąca (1.686.739.000).

Ilościowo i wagowo zbyt węgla i koksu w styczniu przedstawiał się następująco.

Ogólna sprzedaż w kraju węgla (w styczniu) 3.371.504 t, w tym w kraju 2.291.071 t, na eksport — 1.080.433 t, z tego do ZSRR — 638.185 t.

Posiadane już obecnie dane pozwalają nam na przedstawienie rozmiarów zbytu węgla w roku 1946 w kraju i za granicą.

Szczególnych strat doznał Wydział Telekomunikacyjny: przedwojenną warszawską sieć telefoniczną, która miała w centralach 89.000 numerów, a w kablach magistralnych ponad 101.500 par. Niemcy zniszczyli całkowicie. Centrale automatyczne zostały zdemolowane i wywiezione, kable pocięte, aparaty zaś przeważnie spłonęły wraz z budynkami. Zarząd Pocztowo-Telekomunikacyjny odbudowuje powyższą sieć intensywnie, mimo braku materiału, polski bowiem przemysł teletechniczny został zniszczony w 95%. Telefony instaluje się obecnie tylko tam, gdzie ich istnienia wymaga interes publiczny.

W październiku 1946 r. rozmów telefonicznych przeprowadzono 3.034.700, w listopadzie 1.696.000, w grudniu 3.364.900, w styczniu 1947 839.200.

Telegramów nadano w październiku 1946 — 538.200, w listopadzie — 371.864, w grudniu — 582.600, w styczniu 1947 — 274.500.

Przekazy pocztowe i telegraficzne wynosiły w październiku 1946 po stronie wpłat — 1.317 mil. zł, po stronie wypłat — 1.277 mil. zł, w listopadzie po stronie wpłat — 288 mil. zł, po stronie wypłat — 274 mil. zł, w grudniu po stronie wpłat 1.695 mil. zł, po stronie wypłat — 1.595 mil. zł, w styczniu zaś 1947 po stronie wpłat — 523 mil. zł, po stronie wypłat — 692 mil. zł.

Tabela 15 zawiera wykaz przesyłek pocztowych w obrocie zagranicznym za miesiąc styczeń 1947 r.:

Tabela 15

Obrót przesyłkami zagranicznymi w styczniu 1947 r. (w tysiącach)

Kraj nadania lub przeznaczenia	z Polski				do Polski			
	Zwykłe przesyłki listowe	Polecone	Paczki	Czasopisma	Zwykłe przesyłki listowe	Polecone	Paczki	Czasopisma
Austria	30 9	7,1	—	0,5	23,9	8,8	—	1,2
Belgia	12,2	9,4	—	0,7	30,4	3,7	—	0,6
Bułgaria	0,5	0.1	—	0,3	—	—	—	—
Czechosłowacja	42 1	13,0	—	6,0	41,4	11,6	0,3	3,0
Dania	11,8	2 2	—	1,0	12,1	0,6	—	0,4
Finlandia	1,2	0.4	—	0,1	0,8	—	—	0,2
Francja	137,5	79,1	—	17,5	143,5	39,2	—	5,1
Grecja	1,2	0,7	—	—	—	—	—	—
Hiszpania	0 4	—	—	—	—	—	—	—
Holandia	4.9	1,9	—	0,1	9,5	0,6	—	1,2
Jugosławia	11,2	3,7	—	0,6	3,5	1,1	—	1,1
Niemcy	2.079,7	—	—	—	4.581,3	—	—	—
Norwegia	1,4	1.0	—	0,1	0,4	—	—	0,1
Portugalia	0,3	0,2	—	—	—	—	—	—
Rumunia	4,4	1,3	—	0,2	2,0	1,1	—	0,6
Szwajcaria	11,3	9,3	—	1,9	29 8	2,1	—	2,7
Szwecja	10.5	9,5	—	0,9	8,6	1.3	1,6	0,4
Węgry	3.8	1,6	—	0,5	3,0	1,2	—	0,2
Wielka Brytania	158,1	165,7	0,1	1,1	239,7	—	—	—
Włochy	29,9	14,5	—	2,4	23,3	7 0	—	0,9
Z. S. R. R.	205,0	77,2	—	1,1	57,3	39,6	—	12,5
Argentyna	15,7	7,5	—	—	20,1	4,6	1 0	—
Brazylia	8.6	1,6	—	—	5.5	1,1	—	—
Kanada	36,9	32,6	—	0,2	68,0	14,3	—	—
St. Zjednoczone	439.6	347.7	0,2	0,3	213,1	44,7	262,6	—
Egipt	—	—	—	—	1,8	0,4	—	—
Palestyna	20,6	12,7	—	2,5	17,0	11,8	—	—
Meksyk	—	—	—	—	1,3	0,2	—	—
Urugwaj	1,2	0.1	—	—	2.0	—	—	—
Razem:	3.280,9	800,1	0,3	38,0	5.539,3	195,0	265,5	30,2

13. Handel spółdzielczy. W styczniu b.r. obroty zewnętrzne Zw. Gosp. „Społem“ zmalały w stosunku do grudnia ub. r. o 2.775 mil. zł. (z 9.932 mil. zł w grudniu na 7.157 mil. zł w styczniu). Powyższy spadek nie stanowi jednak faktycznego zmniejszenia obrotów „Spo-

łem" w miesiącu sprawozdawczym, ponieważ na zwyżkę uzyskaną w grudniu miało wpływ zafakturowanie wysyłek z listopada, na które Związek otrzymał rachunki z opóźnieniem. Powyższe dane za miesiąc styczeń, jak również dane poprawione za miesiąc grudzień zawiera tabela 16.

Tabela 16

Obroty zewnętrzne „Społem" (w mil. zł)

Wydział	Styczeń 1946	Styczeń 1947	Grudzień 1946
Ogółem:	1.434	7.157	9.932
Wydział Spożywczy . .	1.195	4 547	5.613
„ Rolniczy . . .	62	395	1.254
„ Mlecz-Jajcz. . .	79	115	287
„ Produkcji . . .	32	48	64
„ Głównego Działu Młynarskiego	29	117	111
„ Handlu Zagr. .	▪	2	18
„ Przem. Rolny .	▪	9	13
Główny Dział Transpor. .	3	14	15
Wydz. Gł Dz. Ubezpieczeń	▪	14	▪
Hurt. Polsk. Mon. Spir. .	34	1.896	2.557

W miesiącu sprawozdawczym działalność handlowa Zw. Gosp. „Społem" przedstawiała się następująco: opłacono i zafakturowano 2.925 ton cukru reglamentowanego, wartości około 34,6 mil zł. Zakupiono od plantatorów 2.000 ton cukru. W nasyceniu rynku cukrem komercyjnym wzięli udział plantatorzy bezpośrednio lub za pośrednictwem „Społem" i kupiectwa prywatnego. Ponadto „Społem" rozprowadziło na wolnym rynku 1.364 ton cukru, wartości około 212,7 mil. zł.

Z dniem 1 stycznia b.r. został zniesiony kartkowy system zaopatrywania ludności w sól. Od tej chwili obowiązuje cena jednolita w detalu: dla soli białej zł 10,— dla szarej zł 5,— za kg. Wskutek niewielkiego zaniteresowania społeczeństwa solą szarą zapasy jej w hurtowniach i podhurtowniach zwiększają się. W miesiącu sprawozdawczym obrót solą nie osiągnął preliminowanej sumy i wyniósł kwotę złotych 75.881.000.—.

Przydział zapałek w miesiącu sprawozdawczym wyniósł 9.000 skrzyń, wartości 99 mil. zł. Z powyższej ilości rozprowadzono 11.119.420 skrzyń.

Obrót dokonany w hurtowniach „Społem" wyrobami Polskiego Monopolu Tytoniowego wyniósł w styczniu około 1.211 mil. zł. Papierosów amerykańskich sprzedano w styczniu ogółem około 40 mil, sztuk za sumę ca 334 mil. zł. W miesiącu styczniu sprzedano w hurtowniach „Społem" 1.232.920 szt. cygar, 23.606 kg. tytoniu fajkowego i 465.607.550 szt. papierosów.

Obroty wyrobami Polskiego Monopolu Spirytusowego wyniosły w miesiącu sprawozdawczym około 1.906 mil. zł.

Ogólny obrót działu papierniczego i materiałów piśmiennych wyniósł około 144,3 mil. zł.

Z artykułów wolnorynkowych zakupiono w firmie „Bacutil" 1.550 kg żelatyny za sumę zł. 2.370.000,— oraz towarów pochodzących z zapasów UNRRA za zł. 30.258.180,—. Wydano dyspozycje rozprowadzenia 5.188 beczek śledzi wolnorynkowych, wartości zł. 83.314.585,—, oraz 19.106 kg kąkao, wartości zł. 13.718.108,—.

W obrocie wolnorynkowym okręgowe oddziały „Społem" zakupiły w styczniu łącznie 20.859.7 ton zbóż. W porównaniu z ilościami zakupionymi w miesiącu grudniu ub. r. zakupy styczniowe zmniejszyły się o 7.049,7 ton, czyli o 25%. Powyższą sytuację przedstawia tabela 17.

Tabela 17

Zakup zbóż przez „Społem" w obrocie wolnorynkowym (w tonach)

Zboże	Grudzień	Styczeń	Wzrost lub spadek w %
żyto	18.903,6	12 557 0	— 33
pszenica . .	3 289 5	2.643,0	— 20
jęczmień , . .	4.435,3	3.809,0	— 14
owies . . .	1.281 0	1 850,7	+ 44
Ogółem: . . .	27.909,4	20.859,7	— 25

Jak widać z powyższych cyfr — spadek zakupów w porównaniu z grudniem objął żyto, pszenicę i jęczmień, zakupy owsa natomiast wzrosły. Z ogólnej ilości 20.859,7 ton zakupiono za pośrednictwem aparatu spółdzielczego 19.179,9 ton (92%), za pośrednictwem aparatu prywatnego 1.679,8 ton (8%).

Ogólna dostawa masła w miesiącu sprawozdawczym wynosiła około 200 tys. kg, czyli w porównaniu ze styczniem 1946 r. wzrosła o 45%. Poza masłem krajowym w styczniu rozprowadzono na zlecenie Ministerstwa Aprowizacji i Handlu 480 tys. kg masła duńskiego. Mleka na zaopatrzenie zagwarantowane rozprowadzono około 2 mil. litrów, co odpowiada około 65 tys. kg masła. Wydział Jajczarski zajmował się w miesiącu sprawozdawczym głównie rozprowadzaniem resztek zapasów konserwowanych jaj, oraz dokonaniem eksportu gęsi do Anglii i Szwajcarii.

W miesiącu sprawozdawczym fabryki przetworów owocowych produkowały syropy owocowe, dżemy i marmoladę. Zbyt znajdowały przede wszystkim syropy w opakowaniu ¼ kg, dżemy w słoikach ½ kg i marmolada w skrzynkach 1 kg i 5 kg. Fabryki przetworów warzywnych produkowały ekstrakt pomidorowy, oraz przygotowały do transportu kapustę i ogórki kiszone, na które zapotrzebowanie jest bardzo duże. Zakłady rybne odczuwały znaczny brak surowca w związku z silnymi mrozami, które spowodowały zamarznięcie portów i zahamowanie połowów. Dowóz ryb słodkowodnych był również słaby. Popyt na ryby wędzone, jak i konserwy rybne był duży, jednak, z powodu braku opakowań blaszanych, produkcja konserw była utrudniona. Ogólna produkcja tego działu wykazała w omawianym miesiącu spadek w porównaniu do grudnia ub.r. Obroty w styczniu spadły do 67 mil. zł wobec 89,7 mil. zł w miesiącu poprzednim. Wspomniany spadek dotknął w pierwszym rzędzie działu przetworów owocowych, gdzie obroty spadły do 36,3 mil. zł wobec 64,7 mil. zł w grudniu. Natomiast zwyżkę obrotów wykazują zakłady rybne z 9,8 mil. zł w grudniu do 14 mil. zł w miesiącu styczniu.

Usiłowania dokonania poważniejszych zakupów zbóż przez młyny Zw. Gosp. „Społem" natrafiały w miesiącu sprawozdawczym na trudności. Wpływ na powyższą sytuację miało głównie słabsze zainteresowanie rolnika (ze względu na okres poświąteczny) sprzedażą posiadanych zapasów zboża. Współpraca „Społem" z Biurem Funduszu Aprowizacyjnego wyraziła się w sprzedaży dość znacznych ilości mąki i kaszy z okręgów poznańskiego, bydgoskiego, lubelskiego, gdańskiego i łódzkiego. Transakcje powyższe obejmowały: 905 ton mąki żytniej, wartości 20,2 mil. zł, 1.605 ton mąki pszennej wartości 63,3 mil. zł, oraz 60 ton kaszy jęczmiennej, wartości 1,3 mil. zł. Obroty wolnorynkowe koncentrowały się głównie w przemiałach i sprzedaży mąki pszennej, gdyż mąka żytnia, zakupiona na własny rachunek, w dominującej ilości została sprzedana Funduszowi, a częściowo tylko poszła na aprowizację rynku lokalnego.

Dział Ziemniaków i Pasz rozprowadził w styczniu na podstawie udzielonych zwolnień Ministerstwa Aprowizacji i Handlu następujące ilości: ziemniaków 150 ton, słomy i siana 823 ton, otrąb 10.175 ton, „różnych" 573 ton.

W zakresie obrotu ziołami w miesiącu sprawozdawczym oddziały rolnicze „Społem" zakupiły 32.542 kg na sumę 4,02 mil. zł, a sprzedały 44.094 kg na sumę 3,1 mil. zł. W okresie sprawozdawczym zawarto transakcje handlowe na eksport różnych gatunków ziół w ilości 78.185 kg na sumę 14,2 mil. zł. Z transakcji tych wysłano już zioła do Szwecji na sumę 1,3 mil. zł, do Anglii na sumę 5,4 mil. zł, do Ameryki na sumę 0,7 mil. zł i Kanady na sumę 150 tys. zł. Ponadto na składzie w magazynach „Społem" znajduje się jeszcze 30 ton suszonych jagód czarnych gotowych do eksportu, wartości 12 mil. zł.

Za pośrednictwem Wydziału Handlu Zagranicznego „Społem" importowano w styczniu następujące towary: z Z.S.R.R. zboże, z Danii 1.000 kg nasion kapusty pastewnej, wartości 5.000 kor. d., oraz 60,9 ton szprot świeżych, wartości 2.134.195 zł, ze Szwecji 35 ton rzepaku jarego siewnego, wartości 57.750 kor. s., 14.850 sztuk noży do sieczkarń, wartości 46.298.100 kor. s., oraz 5 sztuk wirówek do mleka, wartości 22.340 kor. s.; z Węgier 129,5 ton fasoli wartości 24.605 $; ze Szwajcarii 11.462,56 m gazy młyńskiej, wartości 237.990 Fr. s. W chwili obecnej w ramach allokacji „Społem" realizuje import 8.571 ton saletry amonowej z Anglii. Finalizowana jest również transakcja z Norwegią, obejmująca import 14.523 ton saletry wapniowej 15,5%-ej. Ze Szwajcarią zawarto transakcję na eksport 2.650 kg różnych ziół na sumę 8.240 Fr. s., oraz 10 ton kur na sumę 18.000 Fr. s. W kompensacie przewidziany jest import waniliny.

14. Handel Zagraniczny. Rozpoczęte ostatnio rokowania polsko-fińskie zostały zakończone podpisaniem dodatkowej umowy do układu z dnia 5-go lipca 1946, oraz dodatkowej umowy dotyczącej udziału Finlandii w odbudowie polskiego gospodarstwa w zamian za dostawę węgla. Wymienione układy przewidują znaczne rozszerzenie obrotów towarowych między Finlandią a Polską. Finlandia dostarczy m. in. celulozę, miedź, wyroby z miedzi, obrabiarki, oraz 4.000 domków drewnianych przeznaczonych dla robotników przemysłu węglowego. Dostawy polskiego węgla i koksu wyniosą w czasokresie do 1-go lipca 1948 r. około pół miliona ton. Ponadto Finlandia może w tym samym czasie zakupić w Polsce 375 tys. ton węgla za dewizy.

w miesiącu poprzednim (11.315 fizycznych oraz 1.400 umysłowych). Czynnych było 27 zakładów, dysponujących 29 czynnymi piecami destylacyjnymi oraz 2 czynnymi piecami elektrycznymi.

Zbyt produkcji hutnictwa cynkowego utrzymywał się mniej więcej na poziomie poprzedniego miesiąca. W lutym sprzedano następujące ilości tych produktów: cynku — 3.269 t, w tym eksport do ZSRR wyniósł 816 t, do Szwecji 100 t, Anglii 300, USA 210, Szwajcarii 95, Argentyny 5 ton.

Blachy cynkowej: 2.325 t, w tym do ZSRR 448, Szwajcarii 267, Danii 262, Szwecji 216, Anglii i USA po 30 t. Kubków cynkowych zbyto 4.189.000 szt, w tym 373.000 szt do Palestyny. Kwasu siarkowego — 8.645 t, siarki elementarnej — 570 t, w tym do ZSRR 448 t, ołowiu handlowego 501 t, w tym 230 t do ZSRR, minii i glejty ołowianej — 83 t, w tym 63 t do Danii oraz 15 t do Szwecji. Kadmu rafinowanego sprzedano zaledwie 0,3 t.

Na zakończenie omówienia działalności hutnictwa dodać należy, że ostatnio C.Z.P.H. wzmógł wysiłki w celu uzyskania maksimum bezpieczeństwa w pracy. Według ostatnich danych częstotliwość wypadków na każde 10.000 robotniko/godzin z 0,501 w grudniu 1945 r. spadła na 0,490 w grudniu 1946 r. Przedwojenna częstotliwość wypadków wynosiła 0,620.

3. Paliwa płynne. Przemysł ten wykazał w lutym rb. spadek produkcji, ropy naftowej (o 1,2 tys. t) i benzyny (nieznaczny o 0,2 tys. t zaledwie), za to dosyć pokaźny wzrost produkcji nafty i wszystkich pozostałych produktów branży rafineryjnej.

Tabela 4

Produkcja przemysłu paliw płynnych w r. 1947

(w tys. ton)

Wyszczególnienie	Styczeń	Luty	Wskaźnik produkcji Styczeń	Wskaźnik produkcji Luty
			1938 = 100	
Ropa naftowa . .	10.1	8,9	24	21
Nafta	3,2	4,7	27	40
Benzyna	5,2	5,0	44	43
Gaz ziemny (w mil. m^3)	16,3	16,2	34	33
Olej gazowy . .	2,1	3,5	26	28
Gazolina	0.3	0.4	11	10
Smary	2.2	3.2	56	82
Parafina	0,2	0,3	11,4	16,3
Asfalt	0.5	0,6	19	24

Jak z powyższej tabeli wynika, większości artykułów tego przemysłu daleko jeszcze do osiągnięcia przedwojennego poziomu produkcji. Jedynie produkcja smarów znacznie zbliżyła się do tego stanu, potem idą nafta i benzyna. Zastanawiający jest nader znaczny w porównaniu z miesiącami ubiegłymi spadek wydobycia ropy naftowej, w dużej mierze spowodowany warunkami atmosferycznymi.

4. Przemysł metalowy osiągnął w lutym r. b. wartość produkcji (w tys. zł) 53.586,3 wobec 49.671,7 w styczniu i 48.739,5 w grudniu 1946 r. Wynik ten jest tym bardziej godny uznania, że uzyskano go w warunkach nader ciężkich przy ciągle dających się we znaki trudnościach surowcowych, stałym niedoborze sił fachowych oraz wywołanych przyczynami atmosferycznymi przerwach dostawy prądu oraz trudnościach przewozowych. W dziedzinie zaopatrzenia najbardziej dawał się odczuć brak łożysk kulkowych, żarówek a także niedostateczność przydziałów na pasy skórzane i gumowe.

Tabela 5

Wartość produkcji przemysłu metalowego

(w tysiącach złotych)

Przemysł	Styczeń 1947	% wykonania planu	Luty 1947	% wykonania planu
Obrabiarkowy . . .	2.738,4	89	2.631,8	76
Narzędziowy . . .	791,0	80.3	837,2	87
Precyzyjno - optyczny	701,6	106.4	843,8	122
Maszyny rolnicze Łódź	1.532,5	105,6	1.612,7	116.8
Maszyny rolnicze Bydgoszcz	832,7	105,1	1.094,6	139,6
Taboru i sprzętu kolej.	19.566,0	15,5	21.022,0	91,0
Maszynowy	3 184,3	127,2	3.226,5	128,9
Motoryzacyjny . . .	2.247,0	117 8	2.419,4	113,6
Odlewniczy — Radom .	1.135,9	78,1	1.450,6	100,6
„ Kraków	2.172,8	116,0	2 200,0	115,3
Zjednoczenie Śrub, Nitów, Części Kutych	3.508,9	127,3	4.106,2	151,7
Wyrobów z blachy z Kielc	509.1	46,3	565,3	54,1
Wyrobów z blachy z Bytomia . . .	2.721.8	90,3	2 935,8	100,3
Drutów i gwoździ . .	3.233.5	110,2	3 184,4	107,0
Metali kolorowych .	260.3	131.4	437,4	237.7
Mebli stalowych . .	681.2	89,9	692,6	103.2
Kotlarski	2.994,7	87,4	3.485,6	110,4
Budowy maszyn włókienniczych . . .	885.0	118,0	841,2	105,8
Ogółem:	49 671.7	.	53.586.3	101,5

Należy nadmienić, iż rozwój produkcji omawianego przemysłu w dużej mierze zależny jest

W końcu stycznia nastąpiło ostateczne podpisanie umowy polsko - francuskiej zawartej w grudniu ub.r. Według przybliżonych danych Polska wyeksportowała do Francji w ramach powyższej umowy około 600 tys. ton węgla i koksu, 6.000 ton cementu, oraz pewne ilości tkanin bawełnianych. Po stronie importu na podstawie zawartych kontraktów Polska sprowadzic ma m.in. 7.345 kg barwników na sumę 4,5 mil. Fr. s., oraz chemikalii za 119.6 mil Fr. s.

Rozmiary naszego handlu zagranicznego za okres od stycznia do lutego przedstawia tabela 18. Zawiera ona obroty o charakterze ściśle handlowym, nie obejmuje bowiem dostaw pochodzących z akcji UNRRA, demobilu, jak również i reperacji.

Tabela 18

Obroty handlu zagranicznego Polski
(w milionach złotych obiegowych)

Wyszczególnienie	Styczeń			Luty		
	Przywóz	Wywóz	Saldo	Przywóz	Wywóz	Saldo
Z. S. R. R.*)	706	471	—235	220	592	+372
Szwecja	110	211	+101	76	112	+ 36
Dania	315	46	—269	46	5	— 41
Norwegia	—	28	+ 28	2	4	+ 2
Jugosławia	17	6	— 11	40	26	— 14
Węgry	38	19	— 19	45	7	— 38
Rumunia	—	3	+ 3	1	3	+ 2
Szwajcaria	33	74	+ 41	24	42	+ 18
Francja	—	75	+ 75	—	23	+ 23
Finlandia	—	2	+ 2	—	6	+ 6
Bułgaria	—	8	+ 8	—	—	—
Holandia	19	12	— 7	—	3	+ 3
Austria	—	23	+ 23	—	7	+ 7
Włochy	—	9	+ 9	—	15	+ 15
Belgia	3	12	+ 9	14	2	— 12
Islandia	—	7	+ 7	—	—	—
Anglia	89	24	— 65	24	35	+ 11
Brazylia	—	—	—	—	7	+ 7
Czechosławacja	55	4	— 51	39	3	— 36
Stany Zj. Amer. Północnej	1	6	+ 5	145	8	—137
Francuska Stref. Okup. w Niemc.	—	1	+ 1	—	—	—
Argentyna	114	12	—102	64	20	- 44
Bunkier towar.	—	12	+ 12	—	2	+ 2
Razem	1.500	1 065	— 353	740	922	+182

Obroty polskiego handlu zagranicznego w lutym wykazują w porównaniu ze styczniem spadek tak po stronie przywozu jak i wywozu. Sytuację tę wywołała wyjątkowo mroźna zima, która w miesiącu sprawozdawczym wpłynęła decydująco na ograniczenie ruchu przeładunkowego w portach Gdyni i Gdańska.

*) umowy z 7. 7. 45 i 12. 4. 46, oraz pozaumowne.

W lutym importowano z Z.S.R.R. produktów naftowych za 81 mil. zł, „towarów różnych" za 74 mil. zł, bawełny i lnu za 63 mil. zł. Ze Szwecji sprowadzono maszyn, aparatów i przyrządów za 24 mil. zł, „towarów różnych" za 23 mil. zł, celulozy wiskozowej za 12 mil. zł, rudy żelaznej za 11 mil. zł. Wśród przywozu duńskiego przeważa masło za 23 mil. zł, oraz mięso, łój i smalec za 12 mil. zł. Z Jugosławii importowano tytoń za 38 mil. zł. Z Węgier sprowadzono produktów naftowych za 41 mil. zł. Ze Szwajcarii importowano chemikalii za 13 mil. zł. Wśród przywozu z Belgii przeważają szmaty za 13 mil. zł. Z Anglii sprowadzono saletry amonowej za 20 mil. zł. Z Czechosłowacji importowano maszyny za 26 mil. zł. Przywóz ze Stanów Zjednoczonych obejmował bawełnę za 135 mil. zł. Wreszcie z Argentyny sprowadzono ekstraktów garbnikowych za 64 mil. zł.

Wywieźliśmy w miesiącu sprawozdawczym do Z.S.R.R. węgla i koksu za 147 mil. zł, konfekcji za 105 mil. zł, tkanin bawełnianych za 95 mil. zł, tkanin lnianych za 68 mil. zł. Do Szwecji eksportowaliśmy wyrobów bawełnianych za 47 mil. zł, węgla i koksu za 26 mil. zł, cukierków za 12 mil. zł. Eksport do Jugosławii obejmował wyroby włókiennicze za 12 mil. zł. W wywozie do Szwajcarii dominował węgiel i koks za 23 mil. zł, oraz blacha i surówka za 14 mil. zł. Do Francji eksportowaliśmy węgla i koksu za 23 mil. zł. Eksport do Włoch obejmował węgiel za 15 mil. zł. Do Anglii wywieźliśmy cementu za 12, mil. zł. Wśród eksportu do Argentyny przeważała surówka żelazna za 19 mil. zł.

15. Handel prywatny. *a) Rozmiary obrotów handlowych:* W okresie sprawozdawczym handel prywatny wykazał się mniejszymi, niż się spodziewano obrotami, ponieważ trudności komunikacyjne spowodowane opadami śnieżnymi i mrozami wpłynęły ujemnie na kształtowanie obrotów handlowych w miesiącach styczniu i lutym.

b) Kształtowanie się marż zarobkowych: Faktyczną zyskowność prywatnych przedsiębiorstw trudno jest w obecnych warunkach ustalić, ponieważ rozpiętość marż zarobkowych jest duża i waha się dla przedsiębiorstw han-

szelaku, szczególnie dla nowopowstałej fabryki materiałów izolacyjnych — mikanitu, mikafolii itp. — brakuje również przeciągadeł diamentowych, w związku z czym daje się odczuwać niedostateczna produkcja drutów nawojowych.

Niedostateczna jest również podaż ołowiu, naczyń ebonitowych (dla fabrykacji akumulatorów), kamieni do liczników, baloników szklanych, oleju transformatorowego.

Przechodząc do omówienia sytuacji poszczególnych zjednoczeń zaznaczyć należy przede wszystkim, że fabryki Zjednoczenia Maszyn Elektrycznych mają zamówienia na okres do 3 lat naprzód. W szczególności wielkie jest zapotrzebowanie na wielkie maszyny elektryczne dla przemysłu węglowego oraz na transformatory dla przemysłu energetycznego w celu elektryfikacji kraju. Dotkliwe braki zaopatrzenia w artykuły techniczne i pomocnicze, a w szczególności brak dużych łożysk kulkowych, stoi na przeszkodzie realizacji wszystkich zamówień.

W produkcji aparatów elektrycznych widoczna jest poprawa. Wiele dokonano w kierunku odbudowy najpoważniejszej w Polsce fabryki liczników i aparatów elektrycznych w Warszawie (dawn. .K Szpotański). Wzrasta też produkcja państwowej fabryki liczników i zegarów elektrycznych w Świdnicy.

W Zjednoczeniu Lamp Elektr. produkcja artykułu — wielkiej doniosłości ogólnogospodarczej — żarówek przechodziła w miesiącu sprawozdawczym wielki kryzys zaopatrzeniowy. Zawarta w dn. 27.II. r.b. umowa z firmą Philips o dostawę odpowiednich artykułów pomocniczych pozwala mieć nadzieję na pomyślne rozwiązanie tego tak ważnego zagadnienia.

Zjednoczenie Ogniw i Akumulatorów, podobnie jak przemysł maszyn elektrycznych, ma również zamówienia na akumulatory, które to zamówienia nie mogą być odpowiednio realizowane wobec przeciążenia fabryk. Natomiast w dziedzinie wytwórczości ogniw i bateryjek — luty był miesiącem raczej pomyślnym.

Produkcja kabli i przewodów wzrasta z każdym miesiącem w dużym stopniu dzięki odpowiedniej racjonalizacji pracy. Gdy maksymalna wysokość produkcji miesięcznej tych artykułów w r. 1933 wynosiła około 5,5 milionów zł przedw. (roczna — 75 milionów zł), produkcja lutowa wyniosła ca 4,4 mil. zł przedw., więc prawie 80% przedwojennej produkcji.

Również wagowo wytwórczość tej branży wzrastała stopniowo: gdy mianowicie w grudniu wyprodukowano kabli i przewodów (okrągło) 1.264 t, w styczniu — 1.268 t, w lutym — 1.328 t.

Znaczne wyniki osiągnęły w miesiącu sprawozdawczym przemysł teletechniczny i radiotechniczny. Mają one przed sobą wielką przyszłość i wielkie możliwości. Rewindykacja fabryki Ericssona w Radomiu pozwoli na osiągnięcie jeszcze lepszych wyników w pierwszym z nich. W przemyśle radiotechnicznym zmontowanie w fabryce dzierżoniowskiej automatu do wyrobu lamp radiowych pozwoli na produkcję prawdopodobnie do 12.000 lamp radiowych miesięcznie, co posiada zrozumiałe znaczenie dla postępów radiofonizacji kraju.

6. Przemysł energetyczny jest jednym z najpoważniejszych, „kluczowych", gałęzi całego przemysłu każdego kraju. Wskaźnik zużycia prądu elektrycznego na głowę mieszkańca jest jedną z podstawowych danych orientacyjnych odnośnie potencjału gospodarczego danego kraju.

Obecnie, na podstawie danych gospodarującego polską energetyką Centranego Zarządu Przemysłu Energetycznego możemy zobrazować wyniki pracy tego przemysłu w r. 1946. Na dzień 1-go stycznia 1946 r. ilość elektrowni czynnych o mocy ponad 1000kW zawodowych i niezawodowych wynosiła 223 (na dz. 1.I.1939 — 185), o mocy instalowanej (w tys. kW — — 2.003 (na dz. 1.I.1939 — 1.490), w tym na Ziemie Dawne przypadało 1.440, na Ziemie Odzyskane — 563. Ponadto 345 elektrowni było w stanie nadającym się do odbudowy.

Produkcja miesięczna w styczniu 1946 r. wynosiła 477 milionów kW. Wytwórczość wszystkich czynnych i uruchomionych w ciągu 1946 r. elektrowni polskich wyniosła ok. 6.000.000 Wk, przy czym wytwórczość elektrowni o mocy ponad 1000 kW szacować można na 95% wytwórczości ogólnej. Analogiczny stosunek przedwojenny wynosił 94%. Produkcja z r. 1946 stanowiła 166,5% produkcji z r. 1937 oraz 152% w stosunku do roku 1938. W porównaniu z r. 1945 tereny dawne osiągnęły 126%, ziemie odzyskane — 45% wytwórczości.

Stosunek produkcji IV-go kwartału 1946 r. (1.669.000 kWh) do wytwórczości ostatniego kwartału 1945 r. (1.256.353 kWh wyraża się cyfrą 133%.

Dla porównania interesujące będzie zestawienie takiego stosunku pomiędzy dwoma lata-

mi produkcji przedwojennej. Wytwórczość z r. 1938 wyniosła zaledwie 109% produkcji z r. 1937.

Udział Ziem Odzyskanych w ogólnej produkcji wyniósł 28%.

O ile chodzi o ilość wyzyskanej mocy instalowanej w r. 1946 wyniosła ona 2.680 godz., czyli 30,6% w porównaniu do 17% w r. 1938, a więc o 12,4% więcej, przy znacznie większym niż w r. 1938 (wskutek zniszczeń wojennych) odsetku mocy unieruchomionej.

Wartość energii elektrycznej wyprodukowanej w r. 1946 wynosi 340 milionów zł przedwojennych.

Wielkich rzeczy dokonano w zakresie odbudowy zakładów wytwórczych, które niemal wszystkie były częściowo lub całkowicie zniszczone. M. in. odbudowano elektrownię w Elblągu o mocy 10.000 kW, całkowicie odbudowano turbozespół elektrowni warszawskiej mocy 27.000 kW, ustawiono dwa turbozespoły w elektrowni białostockiej ogólnej mocy 6.900 kW, odbudowano elektrownię w Głogowie (5.000 kW), odremontowano turbozespoły mocy 45.000 kW w elektrowni chorzowskiej, odbudowano w 80% elektrownię w Odroujściu i w 50% — turbozespół elektrowni pruszkowskiej (6.000 kW). Ponadto prowadzono prace nad odbudową zniszczonych linii przesyłowych. Już w połowie 1946 r. z 38.432 km przejętych przez C.Z.E. linii wysokiego napięcia uruchomiono całkowicie 21.500 km.

Jeśli chodzi o produkcję pierwszych miesięcy r. 1947, wykazuje ona tendencję zwyżkową, osiągając w lutym r.b. ogółem 531.759 KWh, w tym 375.573 KWh przypadło na ziemie dawne, a 156.186 KWh na ziemie odzyskane. Stan zatrudnienia w przemyśle energetycznym w miesiącu sprawozdawczym wyniósł 33.677 pracowników, z których 18,8% było pracowników umysłowych, 5,6% personelu inżynieryjno-technicznego. 75,6% — pracowników fizycznych.

Jak wszystkie niemal gałęzie naszego przemysłu, energetyka walczyła również w okresie omawianym z poważnymi trudnościami. Prócz wielce dla pracy niepomyślnych warunków atmosferycznych tegorocznej zimy, przemysł energetyczny dotkliwie odczuwał całkowity brak jednolitości urządzeń technicznych. Zjawisko to z kolei powodowało ogromne, nieraz nieprzezwyciężalne trudności w dostawie niezbędnych dla pracy tego przemysłu artykułów technicznych i pomocniczych, takich jak np. łopatki do turbin, urządzenia cieplne, szkła wodoskazowe itp.

Szczególna uwaga zwrócona była na elektryfikację ośrodków miejskich, przemysłowych oraz wsi. W tym celu dokonano połączenia Starachowice—Warszawa (długość 150 km) i Bolesławiec—Czechnica k/Wrocławia (dług. 120 km). Pierwsza linia, łącząca obecnie Rożnów z Warszawą umożliwia teraz wymianę energii między elektrownią warszawską i Śląskiem. Ukończono budowę linii 110 kW, łączącej sieć elektryfikacyjną Górnego Śląska z elektrowniami w Zabrzu i Szombierkach.

Elektryfikacja wsi w Polsce przedwrześniowej postępowała powoli. Do roku 1939 rocznie elektryfikowano przeciętnie 50 wsi. Elektrownie bowiem były wówczas własnością kapitału obcego nastawionego na wydobycie maksymalnego zysku, nie zaś na gospodarczo-cywilizacyjne podnoszenie kraju. Obecnie akcja ta raźno poszła naprzód. Od czasu odzyskania niepodległości do końca 1945 r. zelektryfikowano 266 wsi, w roku 1946 — 467 wsi.

7. Przemysł włókienniczy wykazał w styczniu r.b. nader znaczny ogólny wzrost produkcji w porównaniu z miesiącem poprzednim. Jedynie parę artykułów, jak tkaniny jutowe, tiul, firanki w dziale jedwabniczo-galanteryjnym oraz sztuczny jedwab w dziale włókien sztucznych przejawiły tendencję zniżkową wytwórczości. Plan państwowy na miesiąc sprawozdawczy został na ogół wykonany ze znacznymi nawet nadwyżkami produkcji (sięgającymi 164%) niektórych artykułów, jak przędza lniana, dywany, chodniki, cały przemysł konfekcyjny.

O produkcji lutowej nie posiadamy jeszcze, niestety, danych szczegółowych, ogólna jednak charakterystyka sytuacji nie jest pocieszająca.

Wyjątkowa surowość tegorocznej zimy i tutaj dała się we znaki. Zamarznięcie portów zahamowało wszelkie dostawy zagraniczne podstawowych surowców, w związku z czym spodziewać się należy znacznej obniżki produkcji tym bardziej, że do tego wysoce niekorzystnego dla nas zjawiska dołączyły się w tym miesiącu dalsze, również ujemnie wpływające na stan produkcji. Przede wszystkim wspomnieć należy o ciągłym jeszcze, chronicznym wprost braku artykułów technicznych i pomocniczych, jak igły dziewiarskie, części zamienne, chemikalia, jak soda kaustyczna, chlorki bielące, pewne ro-

Plan państwowy przewidywał na luty r.b. produkcję ogólnej wartości 11.429.900 zł przedwojennych. Plan ten został wykonany w 106,9%. Styczniowe wykonanie planu było nieco lepsze, a mianowicie z zaokrągleniem — 107,4%.

W miesiącu sprawozdawczym przemysł materiałów budowlanych zatrudniał ogółem 46.047 pracowników, w tym 3.921 umysłowych i 42.126 fizycznych. W porównaniu z miesiącem poprzednim oznacza to lekką zwyżkę, mianowicie o 421 pracowników, w tym 348 fizycznych i 73 umysłowych.

9. Przemysł spożywczy w styczniu r.b. wykonał plan w 88,8% odnośnie wartości produkcji wg cen z 1937 r., osiągając wartość łączną wypuszczonych na rynek produktów 22.707.200 zł. Niedociągnięcia w wykonaniu planu w dużej mierze spowodowane zostały siłą wyższą — bardzo ostrą zimą. Silne i długotrwałe mrozy odbiły się nader ujemnie na zaopatrzeniu w surowce (szczególnie w przemyśle konserwowym i olejarskim). Warunki atmosferyczne wywarły swój fatalny wpływ również na dowóz zza granicy, — tak np. wskutek zamarznięcia portu w Antwerpii znacznie opóźniony został transport 7.700 t oleju surowego. Prócz wyżej wymienionych ucierpiały dość dotkliwie przemysł piwowarsko - słodowniczy oraz rybny (ustanie połowów własnych, zahamowanie importu).

Produkcja przemysłu spożywczego w styczniu 1947 r. (tys. zł)

Gałąź przemysłu	Planowano (wg cen z 1937)	Wykonano (wg cen z 1938)	Wykonanie planu w %
Centr. Zarz. Przem. Spoż.	14.969,1	14.032,3	93,7
„ „ Konserw.	3.785,0	1.826.9	48,
„ „ Ferment.	4.132,5	4.466,1	108,
Ogółem:	22.886,6	20.325,3 *)	88,8

Ilość zakładów czynnych oraz stan zatrudnienia w trzech podstawowych członach Państwowego Przemysłu Spożywczego R.P. w styczniu r.b. przedstawiały się następująco.

Wyszczególnienie	Ilość zakładów			Stan zatrudnienia			
	Ogółem	Nieczynnych	Nieuruchomionych	Ogółem	Pracownicy fiz	Pracownicy umysł.	Kobiet
Centr. Zarz. Przem. Spożyw.	114	14	16	12.848	10.641	2.207	5245
„ „ „ Konserw.	76	—	11	4.812	3.613	1.199	1715
„ „ „ Ferment.	200	25	53	7.541	5.763	1.778	1629
Ogółem:	390	39	80	25.201	20.017	5.184	8589

W porównaniu z wyjątkowo wysokim stanem obrotów w grudniu 1946 r. spowodowanym okresem zakupów przedświątecznych, obroty styczniowe przemysłu spożywczego wykazały tendencję zniżkową, przy czym najpoważniejsza zniżka zaznaczyła się w przemyśle drożdżowym, winiarskim, cukierniczym i piwowarskim.

W związku z trudnościami komunikacyjnymi transakcje eksportowo-importowe zostały na ogół odłożone do wykonania w marcu. Jedyną pozycją eksportową przemysłu spożywczego w miesiącu sprawozdawczym był wywóz 73 t cukierków do Szwecji wartości 20,4 milionów zł. Nieco więcej transakcyj importowych wykonano w tym miesiącu; przywieziono mianowicie dla Centralnego Zarządu Przemysłu Konserwowego wszczelki gumowe i gumę w krążkach, ogólnej wartości 8 milionów zł, dla Centralnego Zarządu Przemysłu Cukierniczego olejków ze Szwajcarii wartości 13 milionów zł, wkładki suborytowe ze Szwecji za 20 milionów zł i formalinę z Francji.

W związku z redukcją planu inwestycyjnego na r. 1947 do sumy 172 milionów zł. inwestycje we wszystkich gałęziach przemysłu ograniczono do niezbędnych remontów obiektów, renowacji i uzupełnień wyposażenia technicznego zakładów oraz kontynuowania odbudowy zniszczonych zakładów.

10. Rolnictwo. Przed rozpoczęciem sezonu wiosennego rolnicy podjęli szereg prac przygotowawczych, a mianowicie: poczyniono przygotowania w kierunku likwidacji odłogów, w szczególności na Ziemiach Odzyskanych, gdzie pod zasiewy projektuje się wykorzystanie ¾ powierzchni użytków rolnych. Stanowiłoby to zwiększenie obszaru uprawnego o 1.300.000 ha w porównaniu z rokiem ubiegłym. Podobnie na Ziemiach Dawnych planuje się zlikwidowanie ok. 1.000.000 ha odłogów. Likwi-

*) Nie wliczono tutaj produkcji pozaplanowej wartości 2.381,9 tys. zł. przedw. (z 1937 r.), wynikłej bądź z potrzeb w toku pracy, bądź z nieobjęcia planem wytwórczości danego artykułu.

dacja odłogów wpłynie niewątpliwie na zwiększenie podaży zboża w następnym roku gospodarczym i pozwoli na pokrycie ciągle jeszcze istniejącego deficytu na tym odcinku.

Poczyniono również przygotowania, mające na celu skierowanie produkcji na uprawy roślin przemysłowych. W związku z powyższym ustalono ceny i warunki dla kontraktowania produkcji lnu, konopi, roślin oleistych, upraw buraka cukrowego, tytoniu, cykorii itp. Przy zakupach w drodze kontraktów przechodzi się na ceny, dostosowane do wolnorynkowych (do tej chwili produkty zakontraktowane nabywano po cenach sztywnych, a producent otrzymywał jednocześnie prawo uzyskania odpowiednich wyrobów przemysłowych po cenach sztywnych), co wpłynie na zwiększenie podaży ze strony producentów.

Również Państwo spieszy z pomocą rolnictwu: w swym planie wiosennym 1947 roku wprowadza dla osadnictwa na Ziemiach Odzyskanych odroczenie terminu spłaty udzielonych kredytów do następnego roku gospodarczego (kredyt blisko dwuletni). Spowodowane to zostało chęcią udzielenia istotnej pomocy nowonapływającemu elementowi osadniczemu, oraz gospodarstwom, które w dużym stopniu ucierpiały od klęski gryzoni. Akcja siewna na Ziemiach Dawnych ma być również zorganizowana na zasadach kredytowych. Kredyt powyższy jest przeznaczony na zakup materiału siewnego dla gospodarstw rolnych zniszczonych działaniami wojennymi, oraz dla gospodarstw rolnych, które z różnych powodów nie są w możności z własnych kapitałów zakupić odpowiednich nasion, względnie ziemniaków sadzeniaków dla obsiewu swych gruntów.

W ramach akcji wiosennej wydane zostaną na potrzeby rolnictwa remanenty nasion warzywnych, sprowadzonych w r. 1946 z Z.S.R.R. Ponadto firma „Hortus" zakupiła w Danii na zlecenie Ministerstwa Rolnictwa i Reform Rolnych, oraz Ministerstwa Żeglugi i Handlu Zagranicznego nasiona warzywne za sumę 500 tys. koron duńskich. Sprowadzone nasiona podzielone będą pomiędzy sektory: państwowy (30%), spółdzielczy (40%) i prywatny (30%). Rozprowadzenie nasion w sektorze państwowym dokonane zostanie przez Państwowe Zakłady Hodowli Roślin.

W wyniku postępów zagospodarowania Ziem Zachodnich maleje rozmiar potrzebnego dowozu na te tereny materiału siewnego. W porównaniu do sezonu wiosennego roku ubiegłego, w roku bieżącym potrzeby dostarczenia nasion i ziemniaków-sadzeniaków w naturze zostały określone w przybliżeniu na połowę ilości zeszłorocznej.

W bieżącym roku obszar majątków Państwowych Zakładów Hodowli Roślin uległ zwiększeniu w stosunku do roku poprzedniego (z 15.423 ha w r. 1946 do 30.377 ha w roku 1947). W nadchodzącym sezonie wiosennym projektowane jest użycie obszaru tych majątków pod następujące rośliny uprawne:

Pszenica jara	1 400	ha
Jęczmień	3.100	„
Owies	9.900	„
Rzepak jary	100	„
Warzywa w polu	280	„
Kartofle	6.300	„
Buraki cukrowe	1.900	„
Buraki pastewne	725	„
Marchew pastewna	350	„
Elity i wysadki buraków cukrowych	800	„
Łubiny, peluszki, wyki, grochy i mieszanki	4.500	„
Seradela	400	„
Len	300	„
Inne uprawy	322	„
Razem:	30.377	ha

Poza tym powierzchnia koniczyn, lucerny i traw w majątkach Państwowych Zakładów Hodowli Roślin wynieść ma 3.200 ha. Stosunek powierzchni materiału hodowlanego projektowany jest jak w jesieni: 10% superelit, oraz 60% elit i oryginalnych.

Państwowe Nieruchomości Ziemskie przeprowadzą w roku 1947 wysiew elit buraków cukrowych na 1.770 ha, oraz elit buraków pastewnych na 545 ha. Jest to zwiększenie powierzchni w stosunku do roku 1946 ponad 100%. Zwiększona produkcja nasion buraków pokryje zapotrzebowanie krajowe i da nadwyżkę na eksport. Na 1 stycznia 1947 r. pod zarządem Państwowych Nieruchomości Ziemskich znajdowały się następujące obszary majątków państwowych.

Tabela 10

Wykaz majątków państwowych pod zarządem Państwowych Nieruchomości Ziemskich na dzień 1 stycznia 1947 r.

Treść	Zespoły	Majątki	W tym w ha	
			użytków rolnych	gruntów ornych
Ziemie Odzyskane	495	4.152	1.114.068	917.752
Ziemie Dawne	219	1.440	282.550	238.806
Ogółem:	714	5.592	1.396.618	1 156.558

sokości w poszczególnych branżach, przeto jest on przyczyną dużych różnic w płacach realnych tej samej kategorii robotników i w konsekwencji częstych przenosin pracowników z jednej gałęzi produkcji do drugiej.

c) Rozwój cen artykułów żywnościowych w większych miastach Polski był w pierwszej połowie lutego niejednolity. W drugiej połowie lutego większość cen zwyżkowała i zaznaczyła się raczej ogólna tendencja zwyżkowa spowodowana utrudnieniami dowozu artykułów żywnościowych przez rolników, w wyniku ostrej i bardzo śnieżnej zimy. W naszych tabelach statystycznych ta tendencja zwyżkowa znalazła tylko słaby wyraz, gdyż ceny przez nas podawane dotyczą artykułów podstawowych, których wysokość określana jest przez komisje cennikowe miejskich Rad Narodowych. Natomiast ceny wolnorynkowe wielu artykułów żywnościowych dość silnie zwyżkowały. W niektórych okolicach kraju, a specjalnie w woj. południowych, podgórskich, wystąpił ostry brak chleba i mąki w miastach wywołany brakiem dowozu mąki przez rolników.

Wyjątkiem od tej tendencji zwyżkowej jest spadek cen szmalcu i słoniny spowodowany specjalnymi okolicznościami. Warto tej sprawie poświęcić trochę uwagi. Podaż nierogacizny wzmogła się tak dalece, że w pierwszej dekadzie lutego Fundusz Aprowizacyjny po raz pierwszy pokrył swe miesięczne zapotrzebowanie w całości. Stan pogłowia nierogacizny pokrywa już przedwojenne spożycie w tym dziale, chociaż jakość żywca nie odpowiada jeszcze wymogom eksportowym. Mimo spadku cen słoniny w wielu okolicach kraju, obniżenie cen detalicznych mięsa wieprzowego jeszcze nie wystąpiło, gdyż mięsny przemysł przetwórczy posiada jeszcze wysokie koszty administracyjne.

Tendencję rozwojową cen niektórych artykułów żywnościowych w 6 większych miastach Polski przedstawia następna tabela.

Tabela 24 **Ceny artykułów żywnościowych w niektórych większych miastach (w złotych)**

Miejscowość	Czasokres 1947 r.	Chleb żytl. 1 kg	Mąka pszenna 1 kg	Kasza jęczm. 1 kg	Ziemniaki 1 kg	Masło 1 kg	Słonina 1 kg	Wieprzow. 1 kg	Wołowina 1 kg	Jaja 1 szt.	Cukier 1 kg
Warszawa	1—15.2.	50	65	50	12	480	280	260	260	30	180
	16—28.2.	50	65	50	12	480	280	260	240	30	180
Łódź	1—15.2.	52	65	31	9	500	290	280	205	29	177
	16—28.2.	52	65	32	11	550	290	280	205	30	177
Kraków	1—15.2.	40	70	35	9	420	320	250	280	20	175
	16—28.2.	40	70	35	9	600	320	250	280	20	175
Katowice	1—15.2.	50	56	35	10	520	350	300	265	23	180
	16—28.2.	50	56	35	10	540	300	295	250	24	180
Poznań	1—15.2.	.	70	30	10	480	290	260	240	25	170
	16—28.2.	.	70	30	12	520	290	260	240	28	170
Lublin	1—15.2.	27	70	60	15	550	300	250	240	30	170
	16—28.2.	27	70	60	15	450	300	250	240	25	170

Powyższe dane statystyczne niejednokrotnie nie odzwierciedlają ruchu realnych cen detalicznych panujących na wolnym rynku. Przyczynę tego stanu rzeczy omówiliśmy już powyżej. Biorąc pod uwagę te zastrzeżenia podajemy poniżej wskaźniki kosztów wyżywienia w niektórych miastach w lutym b.r. w okresach dwutygodniowych.

Tabela 25 **Wskaźniki kosztów wyżywienia w niektórych większych miastach*) 12.5 — 9.6 1945 = 100**

Czasokres	Warszawa	Łódź	Kraków	Białystok	Lublin	Bydgoszcz	Gdynia	Katowice	Poznań
1—15.2.47	129	126	149	119	186	142	110	109	150
16—28.2.47	130	131	156	115	184	149	113	103	158

*) Koszty wyżywienia w okresie od 12.5—9.6. 1945 przyjęto za 100 oddzielnie dla każdego miasta. Stąd porównywalność co do wysokości wskaźników pomiędzy poszczególnymi miastami nie istnieje. Można porównywać tylko stopień wzrostu względnie spadku.

rabunek mienia węgierskiego przez ustępującą armię niemiecką.

Rezultaty tego stanu rzeczy odbiły się bezpośrednio na stanie obiegu pieniężnego na Węgrzech, który wykazywał coraz to bardziej wzrastającą inflację. Obieg banknotów (na 31 grudnia) wzrósł z 466 mil. pengö w r. 1937 do 765.400 mil. w r. 1945.

Zniszczenia wojenne łącznie ze stratami, poniesionymi na skutek wywiezienia przez ustępujących Niemców zapasów żywności, surowców, produktów gotowych, maszyn, taboru kolejowego i kołowego, floty rzecznej itp., oceniane są na 22 miliardy pengö przedwojennych. Zniszczenia nieruchomości publicznych i prywatnych oraz dróg i mostów mieszczą się w tej kwocie sumą 9,5 miliarda.

Wojna dotknęła zarówno miasta jak i wieś. Straty pogłowia zwierzęcego wyniosły ponad 60%.

	1938	1945
bydło rogate	2.160.000	1.070.000
konie	813.000	329.000
nierogacizna	3.110.000	1.114.000
owce	1.629.000	328.000

Oczywiście, że w związku ze skutkami zniszczeń wojennych zmniejszyły się również zbiory ziemiopłodów i to przeciętnie o 50%. Bezpośrednią przyczyną tego zmniejszenia się zbiorów były straty w stanie bydła, brak sił roboczych oraz ziarna siewnego.

Również produkcja przemysłowa zmniejszyła się katastrofalnie. Skutki zniszczeń środków produkcji i braku surowców pogłębiał bardziej jeszcze brak rąk roboczych, które nie dopływały do ośrodków produkcji przemysłowej wobec złych warunków aprowizacyjnych oraz niskich płac, niewspółmiernych z kosztami utrzymania, wzrastającymi z dnia na dzień na skutek inflacji i wyścigu cen.

Ruch cen od połowy 1945 r. do sierpnia 1946 wykazują podane niżej wskaźniki, obok których podajemy kurs 1 $ U.S.A. na rynku czarnogiełdowym.

W tych warunkach pengö przestał być oczywiście miernikiem wartości. Jednostką rachunkową w lipcu stał się tzw. B-pengö (bilion pengö). Banknotów pengö nikt nie przyjmował, służyły one tylko na opędzanie drobnych wydatków (np. kupno gazety) i opłaty w kasach publicznych (opłaty pocztowe, kolejowe, tramwaj itp.).

To też zamiast zwykłych pengö (Sima-pengö) jako miernik wartości wprowadzono z dniem 1

Okres		Wskaźnik cen sierpień 1939 = 1	Kurs dolara na czarnej giełdzie w pengö
lipiec	1945	105	1 320
październik	„	2 431	23 500
styczeń	1946	72 330	795 000
kwiecień	„	35 790 361	232 000 000
maj	„	11 267 mil.	59 000 mil.
15 czerwca	„	862 317 „	7 600 000 „
30 „	„	954 bilion.	42 000 bilion.
7 lipca	„	3 066 254 „	22 000 000 „
14 „	„	11 426 trylion.	481 500 trylion.
23 „	„	36 018 059 „	5 800 kwadryl.
31 „	„	399 623 kwadryl.	4,6 kwintyl.

stycznia 1946 r. tzw. adopengö (pengö podatkowe), które emitowano początkowo tylko dla celów podatkowych, przy czym relację adopengö do simapengö ustalano codziennie. Wobec zupełnej deprecjacji simapengö, z dniem 16 lipca 1946 wprowadzono do obiegu adopengö, jako jedyny środek płatniczy. Jednocześnie wydano zarządzenie o wycofaniu z obiegu sima-pengö, które były wymieniane po kursie dziennym na adopengö.

Ta nowa jednostka pieniężna nie uratowała jednak sytuacji i podzieliła wkrótce los sima-pengö; wobec czego również adopengö przestał spełniać rolę waluty obiegowej. Ceny na towary oznaczano w gramach złota, względnie posługiwano się dolarem. Na rynku zapanował prymitywny handel wymienny towaru za towar.

Podczas gdy ilość banknotów w obiegu wzrastała z dniem każdym, wartość obiegu przerachowana wg notowań wolnego rynku, kurczyła się coraz bardziej.

		Obieg banknotów w pengö		Wartość w mil. $
31 grudnia	1945	765,4	mrd.	2.8
31 stycznia	1946	1 646,0	„	2.1
30 kwietnia	„	434 304	„	1.9
31 maja	„	65 589	bilion.	1.2
30 czerwca	„	6 277	trylion.	0.3
15 lipca	„	76	kwadr.	0.3
31 „	„	47,3	„	—

Deprecjacja pengö znajdowała zresztą swój wyraz w cenach płaconych przez Narodowy Bank Węgierski za 1 dolara U.S.A. Cena ta wynosiła:

31 grudnia	1945	104 000	pengö
31 stycznia	1946	379 000	„
30 kwietnia	„	139.9	mil. pengö
31 maja	„	26 352	„ „
30 czerwca	„	1 835,	bilion „
15 lipca	„	224 716	trylion „
23 „	„	162	mil. adopengö
31 „	„	2 350	„ „

Wyżej podane liczby znajdą swój odpowiednik w danych, dotyczących kształtowania się

dysponowały przede wszystkim potrzebnymi kapitałami.

Wydobycie podstawowych surowców wykazywało w r. 1945 i 1946 ogromny spadek produkcji węgla, bauksytu, rudy żelaznej i manganowej, szczególnie do czerwca (bauksyt) względnie sierpnia (rudy żelazne i manganowe) 1946 r.

Podobnie przedstawiała się produkcja podstawowych surowców przemysłu hutniczego i metalurgicznego. Produkcja powojenna surówki i stali była znacznie niższa, niż przed wojną, jakkolwiek wykazuje stały wzrost. Jedynie produkcja aluminium, którą można traktować jako gałąź przemysłu specjalnie rozwijaną w ostatnich latach na Węgrzech, wzrosła 2½-krotnie w stosunku do r. 1938.

Przemysł produktów gotowych w momencie przeprowadzania reformy walutowej szczególnie silnie odbiegał od produkcji przedwojennej i zapotrzebowania wewnętrznego. Przemysł metalowy i maszynowy osiągał zaledwie połowę produkcji z 1938 r., podobnie jak przemysł tekstylny, chemiczny, skórzany, drzewny, cukrowniczy itp. Gorzelnie i browary wykazywały poniżej 25% produkcji przedwojennej.

W związku z tym stan rynku pracy również był jednym z czynników, sprawiających niemały kłopot gospodarce węgierskiej. W okresie inflacji, a więc zupełnej dezorganizacji życia gospodarczego, bezrobocie dawało się mało odczuwać. Dopiero z chwilą przeprowadzenia reformy walutowej, która dała podstawę do ścisłej kalkulacji, wypłynęła z całą ostrością kwestia bezrobocia. Już w miesiąc po wprowadzeniu forinta, liczbę bezrobotnych oceniano na 275 tysięcy. Jeśli chodzi o bezrobotnych zarejestrowanych, to według danych Rady Naczelnej Związków Zawodowych przeciętna miesięczna w roku 1938 wynosiła 17.796 bezrobotnych, w r. 1946 — 22.266, lecz w styczniu 1947 r. wyniosła już 53.754, wykazując tendencję wzrastającą.

Zwiększające się bezrobocie i stosunkowo niski mnożnik dla płac robotniczych, ustanowiony przy stabilizacji waluty spowodowały, że jakkolwiek bezpośrednio po reformie walutowej ujawniły się co prawda ukryte dotychczas zapasy niektórych towarów, to jednak nastąpił zupełny zastój w handlu. Mimo to w dalszych miesiącach nastąpiła zwyżka cen szeregu towarów przemysłowych, a w szczególności towarów tekstylnych, odzieży i obuwia. To spowodowało zastój w przemyśle, gdyż ani konsument miejski, ani też wiejski nie mógł nabywać potrzebnych mu towarów jako zbyt drogich.

Dla charakterystyki organizacji życia gospodarczego na Węgrzech dodać jeszcze należy, że handel wewnętrzny znajdował się głównie w rękach prywatnych, jakkolwiek ruch spółdzielczy był pozornie szeroko rozwinięty.

Przeważna część handlu hurtowego i przemysłu pozostawała w okresie przeprowadzania reformy walutowej nadal w rękach wielkiego kapitału, przy czym duży udział przypadał na rzecz kapitału zagranicznego. Przedsiębiorstwa przemysłowe znajdowały się przeważnie w rękach prywatnego kapitału bankowego. Również handel zagraniczny znajdował się w rękach towarzystw handlu wymiennego, zorganizowanych przez banki prywatne, które poprzez te towarzystwa dokonywały transakcyj w imieniu swoich grup przemysłowych.

Handel zagraniczny Węgier, który przed wojną, w r. 1938, wykazywał w imporcie 410 mil. pengö, w eksporcie zaś — 522 mil., w r. 1945 prawie że nie istniał, gdyż spadł w imporcie do 2,4 mil. i w eksporcie do 1,4 mil. pengö. W całym r. 1946 import wynosił równowartość 65,4 mil. i eksport 76,7 mil. pengö, z czego około 70% po 1 sierpnia 1946, a więc po przeprowadzeniu reformy walutowej.

Poza trudnościami produkcyjnymi, dużą przeszkodą w eksporcie były wysokie ceny towarów węgierskich, co zniechęcało prywatne (a innych nie było) przedsiębiorstwa do sprzedaży towarów za granicą.

Konieczność przyspieszenia rozwoju produkcji stała w sprzeczności z pierwotną tendencją jak najsilniejszego zwężania akcji kredytowej Narodowego Banku Węgierskiego. Rzecz prosta, że zużycie większych sum pieniężnych, pochodzących z emisji pieniądza na inwestycje, a więc antycypujących dochód społeczny, nie mogło pozostać bez wpływu na wartość pieniądza. Mimo to już w październiku 1946 r. okazała się konieczność rozluźnienia kredytów i dopuszczenia do lombardowania papierów wartościowych.

Spowodowało to przede wszystkim bardzo silną zwyżkę kursów tych papierów o 100—300%. Wobec rozpętania się spekulacji, po trzech tygodniach zamknięto giełdę papierów wartościowych na czas nieokreślony i zaprzestano udzielania kredytów lombardowych. W tym samym czasie wzrosła silnie emisja banknotów, (do 842,6 mil. forintów na ultimo października przy

przewidzianej górnej granicy 1 miliarda do końca 1946 r.). Wszystko to spowodowało niepokój co do dalszych losów forinta i, pomimo ostrych sankcji karnych przeciwko czarnej giełdzie, utworzenie się nieoficjalnego kursu dolara, który pod koniec miesiąca doszedł do 19 frt. za 1 $. Odpowiedzią Narodowego Banku Węgierskiego było gwałtowne zahamowanie kredytów. Ten stan rzeczy przetrwał do początku grudnia.

W tej sytuacji rozpoczęto realizację upaństwowienia podstawowych gałęzi produkcji. W listopadzie 1946 r. ukazały się pierwsze zarządzenia w tym względzie.

Mianowicie utworzono przede wszystkim Sp. Akc. Węgierskich Kopalń Węgla (M.A.S.), która objęła 75% kopalń na terenie całego państwa. Państwo przekazało spółce na okres 99 lat prawo poszukiwania i wydobywania węgla. Kapitał zakładowy w wysokości 100 mil. frt. znajduje się w rękach państwa. Jednocześnie, z dniem 1 grudnia 1946 r., w myśl przepisów o wykonaniu zobowiązań z tytułu odszkodowań wojennych rząd przejął na okres trwania zobowiązań reparacyjnych szereg koncernów pod zarząd państwowy.

W następnej fazie poddano kontroli państwowej przedsiębiorstwa przemiału zboża, a w końcu r. 1947 kopalnie bauksytu i przemysł aluminiowy.

Już w styczniu 1947 r. przejęte koncerny wykazały znaczne postępy w produkcji. W stosunku do przeciętnej z r. 1938, Rimamurany osiągnęła 73,5%, Manfred Weiss — 66%, Ganz — 71,5% i MAVAG — 96% produkcji. Liczba zatrudnionych robotników wzrosła do 125% w stosunku do 1938 r.

W lutym 1947 r. Ministerstwo Rolnictwa przejęło kontrolę fabryk szczepionek. Jednocześnie przejęto pod zarząd państwowy 7 wielkich fabryk przetworów rolniczych (w tym 4 fabryki konserw).

W kwietniu 1947 r. zniesiono górny limit emisji banknotów, przy stanie z emisji ponad 1.250 mil. frt.

W kwietniu 1947 r. na czoło zagadnień finansowych wysunęła się dawno już dyskutowana sprawa upaństwowienia Narodowego Banku Węgierskiego oraz największych banków akcyjnych. Myśl upaństwowienia zwalczana była przede wszystkim przez partię drobnych posiadaczy, w której szeregach koncentrowały się ośrodki dyspozycyjne wielkiego kapitału, związanego z kapitałem zagranicznym, głównie angielskim, francuskim i amerykańskim, którego eksponentami były większe banki akcyjne. Wykrycie spisku antyrządowego, co wstrząsnęło podstawami partii drobnych posiadaczy, ułatwiło realizację zamierzeń nacjonalizacyjnych. Postanowiono więc upaństwowienie Narodowego Banku Węgierskiego, załatwiając kompromisowo sprawę innych banków, przez poddanie ich na razie kontroli państwowej. Jednocześnie zarządzono, że właściciele akcji lub udziałów instytucji finansowych, poddanych kontroli państwowej, winni zgłosić je do Centrali Instytucji Finansowych w określonym terminie. Przeniesienie prawa własności do tych akcji lub udziałów dopuszczalne jest jedynie za zezwoleniem ministra skarbu.

Stopę dyskontową Narodowego Banku Węgierskiego podwyższono z 7% na 12% p. a.

Rozwijając dalej akcję znacjonalizowania banków prywatnych opracowano w czerwcu 1947 r projekt dekretu o upaństwowieniu banków, będących na razie pod nadzorem państwa. Nieraz dość znaczny udział w tych bankach kapitału zagranicznego oraz zawiłe międzynarodowe powiązania tych banków zadecydowały o tym, że banki te mają zachować odrębną osobowość prawną oraz że upaństwowienie ma być dokonane przez odkupienie akcji, nie zaś przez przejęcie en bloc. Państwo ma przejąć na własność również wszystkie przedsiębiorstwa, których 20% kapitału stanowiło własność instytucji upaństwowionej

Roczny okres po wprowadzeniu reformy walutowej pozwalał na następującą ocenę wyniku stabilizacji. Reforma walutowa nastąpiła w związku z zupełną utratą wartości poprzedniego pieniądza. Wartość obiegu pengö w dniu przeprowadzenia reformy szacowano na 13 mil forintów. Produkcja rolnicza i przemysłowa ani też zapasy towarów nie były w tym momencie wystarczające na pokrycie konsumcji wewnętrznej. Pomimo jak najdalej idących restrykcji kredytowych, obieg pieniężny wzrastał dość szybko na skutek konieczności zasilania życia gospodarczego w kredyty inwestycyjne i kapitał obrotowy. Poza częściowym przeprowadzeniem reformy rolnej, nie przeprowadzono jeszcze głębszej reformy ustroju gospodarczego, starając się dopiero stopniowo nacjonalizować podstawowe środki produkcji i bankowość. Kapitał prywatny miał bardzo poważne znaczenie w życiu gospodarczym Węgier, przeciwstawiając się nieraz polityce partii rządzących. Obieg pieniężny na dzień 31 lipca 1947 r. wynosił 1.592 mil frt., przy stanie portfelu wekslowego 920,5 mil frt. i przy oszacowaniu dochodu narodowego 14.700 mil frt.

Do tej sytuacji objektywnej dołączyły się nadto momenty polityczne i spekulacyjne, co wpłynęło na ucieczkę od forinta i podniesienie się kursu dolara na czarnej giełdzie.

Z drugiej strony wprowadzenie nowego pieniądza dało węgierskiemu życiu gospodarczemu miernik wartości, którym poprzedni pieniądz przestał być zupełnie. Pozwoliło to na oparcie gospodarki finansowej oraz kalkulacji przemysłu i handlu na stałej podstawie. Poprawiło to też sytuację klasy robotniczej, jakkolwiek ustalony poziom płac okazał się niedostateczny, zwłaszcza wobec powolnego, lecz stałego ruchu cen wzwyż. Ceny hurtowe większości produktów rolnych podniosły się w ciągu roku o 100%. Ceny oficjalne produktów przemysłowych na ogół utrzymano na poprzednim poziomie, jednakże podrożały silnie towary na rynku wolnym, wobec niedostatecznej podaży nawet w stosunku do zmniejszonej siły nabywczej ludności.

5. **Trzyletni plan gospodarczy.** Śmiało można rzec, że w chwili dokonania reformy walutowej ustrój gospodarczy Węgier nosił wszelkie znamiona ustroju kapitalistycznego. Dopiero kilka miesięcy później polityka partii robotniczych zaczęła przerabiać ten ustrój na model odmienny walcząc z licznymi przeszkodami natury wewnętrznej i zewnętrznej. Zaczął się dopiero zarysowywać sektor państwowy, składający się z przedsiębiorstw znacjonalizowanych i wziętych pod zarząd państwa. Nie odgrywał większej roli sektor spółdzielczy, gdyż brak mu było wyraźnego oblicza i sprężystego działania. Sektor ten został zorganizowany dopiero w czasie późniejszym. Scentralizowanie znacznej części przemysłu i całego handlu hurtowego w stolicy państwa, w której mieszka ósma część całej ludności Węgier, przy niedorozwoju innych miast, jest niezmiernie charakterystyczny dla życia gospodarczego Węgier. Ośrodek dyspozycji gospodarki kapitalistycznej w postaci prywatnego wielkiego kapitału, wielkiego przemysłu i handlu hurtowego istniał w całej pełni. Zlikwidowano tylko wielką własność ziemską, lecz nie zorganizowano jeszcze ostatecznie nowego życia wsi.

Mimo to, już na początku r. 1947 zaczęto opracowywać trzyletni państwowy plan gospodarczy. W tym celu w marcu 1947 r. partie polityczne wyłoniły podkomisję, która za punkt wyjścia dla opracowania planu wzięła plany gospodarcze partii komunistycznej, partii socjalistycznej oraz narodowej partii chłopskiej.

Ostatecznie przeważyło stanowisko partii robotniczych.

Uchwalona ostatecznie przez parlament ustawa o trzyletnim planie gospodarczym postanawia, że w celu przyspieszenia odbudowy gospodarczej i kulturalnej kraju, konsolidacji ustroju demokratycznego i poprawy poziomu życia ludności, należy ustanowić z dniem 1 sierpnia 1947 r. trzyletni plan gospodarczy, aby zapewnić podniesienie sił produkcyjnych, ich racjonalną eksploatację i zgodne działanie poszczególnych gałęzi produkcji. Ustanowienie planu w szczegółach powierzone zostało rządowi, który winien powołać do życia Radę Gospodarki Planowej i Urząd planowania. Te dwie instytucje ustanowione zostały rozporządzeniem z dnia 16 lipca 1947 r.

Plan gospodarczy przewiduje powiększenie dochodu narodowego do ogólnej sumy 25.705 mil. frt. P l a n w z r o s t u d o c h o d u n a r o d o w e g o w porównaniu z dochodem z roku 1938 wygląda następująco:

Rok	suma doch. w mil. frt.	indeks	indeks
1938	22 517	100	—
1946/47	14 741	65,5	100
1947/48	19 029	84,5	129,1
1948/49	22 414	99,5	152,1
1949/50	25 705	114,2	174,4

Największy wzrost dochodu narodowego przewiduje się w przemyśle, który winien dać w porównaniu z r. 1938 liczbę indeksową 145. Dla rolnictwa natomiast przewiduje się tylko indeks 70.

P l a n i n w e s t y c y j n y przedstawia się jak następuje (w mil. forintów):

Przeznaczenie	Suma ogól. 1947—1950	%	Podział według lat		
			1947/48	1948/49	1949/50
Rolnictwo	2 000	30	579,4	651	769,6
Górnictwo i przemysł	1 745	26,5	554	599	592
Komunikacja, poczta	1 676	25,4	427,3	560	688,7
Budownictwo, cele socjalne i oświatowe	1 164	18,1	235,3	375	553,7
o g ó ł e m:	6 585	100	1 796	2 185	2 604

P l a n p r o d u k c y j n y w liczbach ogólnych przewiduje następujący wzrost produkcji w poszczególnych działach (w mil. forintów, poniżej cyfry indeksowe):

	1937/8	1947/8	1948/9	1949/50
Rolnictwo	10 434	7 545	8 375	9 430
indeks	100	72,5	80,5	90,7
Górnictwo i hutnictwo	1 153	1 229	1 370	1 545
indeks	100	106,5	118,7	133 9
Przemysł	13 557	11 933	14 702	17 164
indeks	100	88,3	108,5	127

Najpoważniejszymi odbiorcami krajowymi byli:

P.K.P. (węgiel i brykiety) około	7.000.000 t
Min. Przemysłu (bez brykietowni i koksowni)	7.000.000 t
Elektrownie	3.000.000 t
Na cele opałowe	8.600.000 t

Wyeksportowano ogółem ca 13.555.000 t, w tym 9.555.000 lądem i ca 4.000.000 morzem. Głównymi odbiorcami zagranicznymi byli: ZSRR — 9.352 tys. t, Szwecja — 2.180 tys. t, Dania 733 tys. t, Norwegia — 377 tys. t, Francja — 596 tys. t, Szwajcaria — 258 tys. t,

Wielką część węgla opałowego stanowiły deputaty ogólne, które z 493.000 t okresu przedwojennego wzrosły obecnie do 1.385.000 t. Do tego doliczyć należy deputaty kolejowe w wysokości 1.611.000 t (przed wojną 431.000 t) oraz przemysłowe — przeszło 1.500.000 t. Dostawy materiałowe dla przemysłu węglowego, za pośrednictwem Centrali Zaopatrzenia Materiałowego Przemysłu wskutek omawianych wyżej trudności komunikacyjnych oraz spadku dostaw rud, kształtowały się nadal zniżkowo, wynosząc w lutym (w tys. ton) 349.338 wobec 384.325 t w styczniu i 400.640 w grudniu 1946 r.

Dostawy drzewa zafakturowane za pośrednictwem Centrali Dostaw Drzewnych Przemysłu Węglowego w grudniu 1946 r. wyniosły ogółem 185.906,48 m³ (w listopadzie 174.746,86), w tym kopalniaków 145.806.290 m³ (w listopadzie 92.176,82 m³), tarcicy własnej 26.393.582 m³ (13.420,39 m³) i handlowej 13.796.608 m³ (69.149,65).

2. Przemysł hutniczy. *a) Hutnictwo żelazne* posiadało na 1 lutego rb. 23 czynne zakłady, w tym na Ziemiach Odzyskanych 5, 13 wielkich pieców (Z.O. — 2), 41 pieców martenowskich (Z.O. — 4) i 16 elektrycznych (Z.O. — 2). Stan zatrudnienia w hutnictwie powrócił do swej listopadowej wysokości, wynosząc ogółem 82.481 pracowników, w tym 74.003 fizycznych i 8.478 umysłowych; w tej liczbie pracowało na Ziemiach Odzyskanych 1.399 pracowników umysłowych i 12.284 fizycznych.

W porównaniu ze styczniem rb. produkcja lutowa hutnictwa żelazngo wykazuje spadek odnośnie trzech najważniejszych artykułów, a mianowicie: koksu (o 10.873 t), stali surowej (o 15.980 t) i surówki (o 2.017 t). Jedynie wytwórczość wyrobów walcowanych wzrosła nader pokaźnie o 10.360 t.

Tabela 2

Produkcja hutnictwa żelaznego w lutym 1947 r.

Wyszczególnienie	Planowano w tonach	Wyprodukowano w tonach	Wykonano plan (%)
Koks	74.500	68.660	92
Surówka	64.610	52.790	82
Stal surowa.	107.163	94.027	88
Wytwory walcowane . .	72.683	78.840	108
Wyroby kute i pras. . .		5.408	

Przyczynami tego zjawiska, prócz mniejszej w omawianym miesiącu ilości dni pracy, były także ogólnie dające się we znaki wyjątkowo niepomyślne warunki atmosferyczne tegorocznej zimy. Powyższe okoliczności powodowały zahamowanie dostaw węgla, koksu i gazu hutniczego, znaczny wzrost nieobecności w pracy robotników, co pośrednio wpływało ujemnie na pracę hutnictwa, nadto utrudniały dotkliwie w sposób bezpośredni wykonywanie niektórych prac technicznych.

Średnia dzienna produkcja koksu, surówki i stali surowej kształtowała się zniżkowo.

	Grudzień	Styczeń	Luty
Koks . . .	3.311 t	3.266 t	2.861 t
Surówka . .	2.271 t	2.269 t	2.200 t
Stal surowa	4.530 t	4.470 t	3.886 t

Na przestrzeni tego czasokresu spadek wytwarzania koksu wyniósł ca 14%, tyle samo odnośnie stali surowej, surówki — około 3%.

Wartość zbytu produktów omawianego przemysłu w styczniu rb. wyniosła ogółem zł 1.283.229.000 (w grudn. 1946 r. 1.462.816.000), w której to sumie mieści się wartość produktów sprzedanych po cenach sztywnych w kwocie zł 1.155.695.000, po cenach komercyjnych zł 64.541.000 oraz wartość towarów wyeskportowanych w kwocie zł 62.993.000. W porównaniu z grudniem 1946 r. widoczny jest spadek wartości wszystkich trzech rodzajów sprzedaży.

Najpoważniejszymi odbiorcami krajowymi byli nadal: Ministerstwo Komunikacji, przemysł węglowy oraz przemysł metalowy, w szczególności Zjednoczenie Przemysłu Taboru i Sprzętu Kolejowego. Eksport kierowany był głównie do ZSRR, Szwecji, USA i Argentyny.

W miesiącu sprawozdawczym zwyżkowała nieco wartość dostaw dla hutnictwa. Wyniosła ona (bez uwzlgędnienia dostaw złomu) około

408 milionów zł (grudzień — 387 milionów zł, listopad — 408 milionów zł). Dostawy węgla i koksu (ca 28% całości) wypadły na ogół zadowalająco, mimo charakterystycznych dla zimy, a szczególnie wielkich w tym roku, trudności transportowych. Za to jakość otrzymywanego paliwa pozostała w dalszym ciągu niedostateczna. Pewne zmniejszenie zauważyć się dało odnośnie dostaw topników, szczególnie małe były ilości wapna palonego.

Z uwagi na wspomniane już warunki atmosferyczne (zamarznięcie portów) spadł również import rud zagranicznych, wynosząc w styczniu rb.:

rudy żelaznej szwedzkiej	27.300 t
„ chromowej rosyjskiej	1.900 t
„ manganowej rumuńskiej	260 t
ogółem:	29.460 t

W połączeniu z dostawami krajowych rud i odpadków żelazonośnych hutnictwo miało do dyspozycji 60.605 t. Z uwagi na to, że ilość ta nie wystarcza na pokrycie miesięcznego zapotrzebowania wielkich pieców i stalowni, niedobór został pokryty z zapasów na hutach. Stan zapasów na hutach i składach zimowych odpowiada 5-miesięcznemu zapotrzebowaniu, mimo więc przedłużających się trudności transportowych morskich i kolejowych, nie należy się obawiać jakichkolwiek zahamowań w produkcji hutnictwa. Zamarznięcie cieśniny Oeresund uniemożliwiło chwilowo dostawy pirytów norweskich, co może spowodować przejściowe trudności. Na pokrycie braków w tym artykule zawarto szereg umów importowych ze Szwecją, Norwegią, Italią i Jugosławią. Krajowe dostawy pirytów wyniosły 2.270 t.

Niewystarczająca jest też podaż metali kolorowych, stwierdzić jednak należy, iż braki te dają się odczuwać w skali światowej i w związku z tym cena niektórych metali, zwłaszcza miedzi, podskoczyła na rynkach międzynarodowych o 20%.

Zaopatrzenie w artykuły chemiczne w przeważającej większości jest niedostateczne (kwas siarkowy i solny, asfalt, tlen, smoła), z wyjątkiem jedynie sody, karbidu i grafitu.

b) Hutnictwo cynkowe w lutym rb. wykazało spadek produkcji wszystkich ważniejszych swoich artykułów, z wyjątkiem jedynie koncentratów cynku, których wytwórczość zresztą także nie osiągnęła planowej wysokości. Na ten niepocieszający wynik złożył się szereg przyczyn wspólnym źródłem których była w większości wypadków surowość tegorocznej zimy.

Tabela 3

Produkcja hutnictwa cynkowego w lutym 1947 r.

Wyszczególnienie	Produkcja planowana w tonach	Produkcja wykonana w tonach	Wykonanie planu w %
Rudy cynku surowe .	57.700	60.294 *)	104,5
Piryt	2.140	2.183	102,0
Koncentraty cynku .	9.900	9.338	94,3
Blenda prażona i spiek.	5.720	4.956	86,6
Kwas siarkowy 100%	8.425	7.826	92,9
Siarka elementarna .	570	288	50,5
Cynk	5.170	5.065	98,0
Blacha cynkowa .	2.554	2.184	85,5
Ołów rafinowany .	746	757	101,4
Kadm	9,8	6	61,8

Przyczyny były następujące. Odnośnie koncentratów cynku — spowodowana śnieżycą przerwa dostaw surowców, remont kompresora na hucie „Nowa Helena" oraz pęknięcie (wskutek mrozów) rury doprowadzającej wodę do płuczki; odnośnie produkcji blendy — przerwa dostaw blendy z kopalni (wielkie śniegi) oraz remont sklepienia pieca prażalnego Wedge; odnośnie kwasu siarkowego 100%-wego — remont uszkodzonych wskutek mrozów przewodów w fabryce „Silesia" oraz bezczynności prażalni w fabryce szopienickiej, która spowodowała również spadek produkcji siarki, odnośnie cynku — wskutek przerwy w dostawie prądu (dot. cynku elektrolit.) oraz unieruchomienia pieca destylacyjnego w hucie „Kunegunda", odnośnie blachy cynkowej — wskutek spowodowanej brakiem węgla bezczynności walcowni w Trzebini oraz kompletnego remontu pieca rafinacyjnego w szopienickiej walcowni, odnośnie kadmu rafinowanego — wskutek bezczynności huty tlenku cynku „Nowa Helena" oraz nieczynności zakładu kadmu (brak materiału wsadowego).

Na odcinku zaopatrzenia hutnictwa cynkowego odczuwa się brak rud, powodujący prędkie wyczerpywanie się zapasów.

Na dzień 28 lutego rb. Zjednoczenie Przemysłu Metali Nieżelaznych zatrudniało ogółem 12.776 pracowników, w tym 11.358 fizycznych i 1.418 umysłowych, czyli nieco więcej niż

*) w tym 49.525 t rudy blendowej oraz 10.769 t galmanowej.

od terminowych dostaw odpowiednich materiałów hutniczych.

Zatrudnionych w przemyśle metalowym na dzień 1-go lutego r.b. było ogółem 105.791 pracowników, w tym robotników „produkcyjnych" (bezpośrednio czynnych w produkcji) - 74.288, pracujących przy remoncie - 9.468, uczniów (zaliczonych do kategorii pracowników fizycznych) — 8.779, personelu inżynieryjno-technicznego — 5.203, urzędników — 8.053.

Zakładów czynnych w tym przemyśle było 244.

5. Przemysł elektrotechniczny. W niezwykłym postępie techniki, jaki obserwujemy w ostatnich dziesięcioleciach, elektrotechnika zyskuje coraz bardziej na znaczeniu. Wystarczy uprzytomnić sobie, że zdobycze tej gałęzi nauk technicznych stały się dla nas „chlebem powszednim", że również w przemysłach „kluczowych" wszystkie czynności najbardziej podstawowe wykonywane są (lub powinny być) przez maszyny i narzędzia elektryczne, aby pojąć, jak wielką rolę w życiu gospodarczym gra przemysł elektrotechniczny.

Przemysł ten w związku z wojną poniósł wielkie straty wskutek okupacji niemieckiej oraz działań wojennych na terytorium Polski w r. 1939 i 1944/45. Obecnie dokonano wielkiego wysiłku w kierunku osiągnięcia poziomu przedwojennej produkcji. Miesiąc luty 1947 r. był okresem wyjątkowych pod tym względem trudności, szczególnie w dziedzinie zaopatrzenia surowcowego. Mimo to jednak wartość produkcji omawianego przemysłu w tym miesiącu wyniosła przeszło 10 milionów zł przedwojennych (wg cen z r. 1937).

Produkcja za cały r. 1939 (bez uwzględnienia faktu, że wskutek działań wojennych i okupacji Polski w tym roku właściwie przemysł ten był czynny jedynie 8 miesięcy) ocenić można na ca 22 milionów zł przedwojennych.

Uwzględniając tę poprawkę, stwierdzić można, iż mimo kolosalnych zniszczeń wojennych i przeżywanego obecnie kryzysu surowcowego przemysł elektrotechniczny osiągnął obecnie ca 67% produkcji przedwojennej.

Tabele 6 i 7 przedstawiają porównawczo stan zatrudnienia i produkcję omawianego przemysłu w miesiącach styczniu i lutym 1947 r. (dane prowizoryczne).

Tabela 6

Ilość zakładów i stan zatrudnienia w przemyśle elektrotechnicznym

Zjednoczenie	Ilość zakładów	Stan zatrudnienia: Styczeń		Luty	
		prac. fiz.	prac. um.	prac. fiz.	prac. um.
1. Maszyn elektrycznych	13	2.974	557	3 080	571
2. Aparatów „	17	3 406	825	3 423	852
3. Lamp. „	2	594	489	616	108
4 Ogniw i akumulatorów	11	1.267	231	1.293	238
5. Kabli i przewodów . .	8	3.067	103	3.131	503
6. Teletechniczne	4	387	119	476	171
7. Radiotechniczne . . .	8	1.000	373	942	342
8. Personel Biur Zjedn. .	—	57	231	55	236
9. Biuro C. Z. P. El. . .	—	21	119	30	115
10 Centrala Handlowa . .	—	177	386	184	438

Tabela 7

Produkcja przemysłu elektrotechnicznego

Wyszczególnienie	Styczeń 1947: Ilość planow. w tonach	Ilość wyk. w tonach	% wyk. planu	Wartość prod. wyk. wg cen 1937 w tys. zł	Luty 1947: Ilość planow. w tonach	Ilość wyk. w tonach	% wyk. planu	Wartość prod. wyk. wg cen 1937 w tys. zł
Maszyn elektryczn.	204.4	185,6	91	1.623	204,0	198,4	97,3	1.514
Aparatów „	119,5	140,7	117,7	2 019	116,6	146,4	125,5	1.519
Lamp „	25,9	14,7	56,7	918	23,7	13.5	57,0	778
Ogniw i akumulat.	302,3	343,9	113.7	1.218	250,2	306.9	122,6	990
Kabli i przewodów	1.235,8	1 267,9	102,6	4 588	1.347,1	328,0	98,6	4.388
Teletechniczne . .	11,3	10,3	91,2	211	11,7	12,3	105,4	356
Radiotechniczne .	44,6	18.4	41.3	470	39,3	25,5	64,8	479
Ogółem:	1.943,4	1.981,6	101,5	11.065	1.992,6	2.031,0	102,0	10.024

Odnośnie produkcji tak ważnego dla wszystkich dziedzin życia artykułu, jak żarówki, posiadamy następujące dane porównawcze za styczeń i luty r.b.:

		styczeń	luty
żarówki normalne . . .	sztuk	346 983	331.371
„ specjalne . . .	„	45.894	96.356
„ karzełkowe . .	„	275.878	291.325
ogółem:	„	668.754	719.052

Jak z powyższych danych wynika, produkcja omawianego przemysłu w miesiącu sprawozdawczym wzrosła w porównaniu z miesiącem poprzednim, mimo podkreślanych już wielokrotnie poważnych braków surowcowych. Najdotkliwszym jest, szczególnie dla działu maszyn elektrycznych, brak łożysk kulkowych, powszechny zresztą w całej Europie. Brak wielki

Tabela 23

Stan rynku pracy na dz. 28. II. 1947 r.

Obwód	Zarejestrowano poszukujących pracy		Zgłoszono wolnych miejsc		Zapośredniczono		Pozostało wolnych miejsc łącznie z poprzed. m-cem	
	mężczyzn	kobiet	mężczyzn	kobiet	mężczyzn	kobiet	mężczyzn	kobiet
Białystok	351	133	233	31	147	31	1737	243
Bydgoszcz	2902	920	2618	655	2095	593	2247	744
Gdańsk	3559	1188	2884	793	2309	694	3278	1263
Katowice	10570	1004	9663	3195	9114	2944	9055	9792
Kraków	1537	667	1847	373	1340	245	2553	813
Lublin	635	205	395	112	68	31	926	279
Łódź	5192	4717	3982	4097	3509	3392	5068	4935
Olsztyn	227	124	195	119	115	54	2220	109
Poznań	2774	1734	1702	1073	1393	729	5446	3134
Radom	1788	707	882	405	938	341	10837	6432
Rzeszów	473	95	574	335	208	49	2337	395
Szczecin	1355	339	1143	300	1178	288	633	369
Warszawa	2715	1107	1494	551	1074	306	4322	3234
Wrocław	4017	1835	438	4098	3796	1748	3155	1562

Dotychczasowa gospodarka siłami fachowymi nie zawsze była trafna. W wielu dziedzinach występuje nadmiar pracowników, w innych niedobór. Likwidowanie przerostów biurokratycznych i administracyjnych rozprowadzi, być może, bardziej racjonalnie element fachowy w różne dziedziny gospodarki. Przerosty te powstały w pierwszych miesiącach po oswobodzeniu kraju, kiedy chodziło o uruchomienie zakładów wytwórczych za wszelką cenę i gdy ścisła kalkulacja kosztów. na razie nie była brana pod uwagę.

Kształcenie nowego narybku sił fachowych jest też poważnym problemem. Ogółem obecnie w Polsce mamy 1496 szkół zawodowych, z czego przypada 383 na szkoły przemysłowe, 360 handlowo-administracyjne, 83 spółdzielcze, 96 usługowych i 574 kursów dokształcających zawodowo. Do szkół tych uczęszcza 208.000 uczniów. Ponadto Ministerstwo Przemysłu dokształca na kursach fabrycznych 35.000 uczniów. Ministerstwo Rolnictwa 30.000. a inne resorty około 2000 uczniów.

Plan trzyletni przewiduje przeszkolenie zawodowe połowy młodzieży w wieku 16 do 18 lat. Roczniki te w 1949 r. będą wynosiły około 1.100.000 młodzieży, z czego około 600.000 należy przeszkolić.

W celu zrealizowania tego zamierzenia potrzeba znacznie podnieść liczbę szkół zawodowych, a mianowicie z 1496 na 3.164 z przeszło 10.000 klas.

Kobiety obecnie są zatrudnione na wszystkich stanowiskach w produkcji narodowej. Jest to wynik wyniszczenia w Polsce przez okupanta milionów ludzi zdolnych do pracy. Najwięcej kobiet pracuje w przemyśle włókienniczym, który najbardziej odpowiada ich umiejętnościom i możliwościom — najmniej kobiet zatrudnionych jest w przemyśle paliw płynnych i zbrojeniowym. Oblicza się, że w przemyśle państwowym jest zatrudnionych 242.979 kobiet (218.085 przy pracy fizycznej i 24.894 umysłowej). Piastują one niejednokrotnie nawet najwyższe stanowiska.

Przeszło trzy miliony pracowników korzysta z ubezpieczeń społecznych. W styczniu 1947 r. przeszło 143.000 zakładów pracy zgłosiło swych pracowników do ubezpieczenia (przed rokiem było zgłoszonych tylko 99.000 zakładów). Przypis składek w ciągu 1946 r. wzrósł czterokrotnie i wynosił np. w listopadzie 1946 r. około 1493 mil. zł z czego zaległości wynosiły bez mała 300 mil. zł.

b) Wprawdzie płace pokrywają koszty wyżywienia, ale nie wystarczają jeszcze na pokrycie wolnorynkowych kosztów obuwia i ubrania: w szczególności wszelkie usługi rzemieślnicze są jeszcze bardzo wygórowane w stosunku do obecnego poziomu płac pracowniczych. Dostarczenie gotowych ubrań przez Państwowy Przemysł Konfekcyjny, po cenach sprzedażnych możliwie niskich — przystępnych, mogłoby przyczynić się do usunięcia tej antynomii.

System płac jest jeszcze nadal skomplikowany: składa się on poza płacą zasadniczą z szeregu różnego rodzaju dodatków: wyrównawczych, lokalnych itp. Ponieważ te dodatki są różnej wy-

Państwowe Nieruchomości Ziemskie w chwili obecnej rozporządzają ogółem 4.653 traktorami, a mianowicie na Ziemiach Odzyskanych znajduje się 3.383 traktorów, na Ziemiach Dawnych zaś 1.270.

Całość gospodarki traktorowej dla potrzeb rolnictwa prowadziło dotąd Państwowe Przedsiębiorstwo Traktorów i Maszyn Rolniczych. Uchwałą Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów z dnia 17 grudnia 1946 r. zarządzono likwidację P.P.T. i M.R., oraz powołano nowe przedsiębiorstwo pod nazwą „Techniczna Obsługa Rolnictwa — Przedsiębiorstwo Państwowe". Nowopowstające Przedsiębiorstwo przejmie większość dotychczasowych funkcyj P.P.T. i M.R., nie obejmie jednak eksploatacji traktorów, które zostaną przekazane użytkownikom, a przede wszystkim Zarządowi Państwowych Nieruchomości Ziemskich, oraz Związkowi Samopomocy Chłopskiej, jak również renowacji traktorów, produkcji części zamiennych i maszyn rolniczych. Czynności te będą we właściwym czasie przekazane instytucjom podległym Ministrowi Przemysłu. Dokonywana zmiana form organizacyjnych gospodarki traktorowej ma być przeprowadzona z zachowaniem ciągłości bieżących prac, zwłaszcza w stosunku do potrzeb wiosennej akcji uprawowej.

Stan inwentarza żywego na 1 stycznia 1947 r. w majątkach Państwowych Nieruchomości Ziemskich przedstawiał się następująco:

Tabela 11

Stan inwentarza żywego na 1 stycznia 1947 r. w majątkach Państwowych Nieruchomości Ziemskich

Treść	konie	bydło	owce	trzoda
Ziemie odzyskane	26.272	31.668	23.445	16.169
Ziemie dawne	15 192	25.178	31.162	12.150
Ogółem:	41.464	56.846	54.607	28.319

Na 100 ha użytków rolnych przypada w majątkach Państwowych Nieruchomości Ziemskich na Ziemiach Odzyskanych: koni — 2,4 szt., bydła — 2,8 szt., owiec — 2,1 szt., oraz trzody — 1,5 szt., na Ziemiach Dawnych zaś: koni — 5,4 szt., bydła — 8,9 szt., owiec — 11,0 szt., oraz trzody 4,3 szt.

Przewidziany import koni użytkowych według umów handlowych wyniesie w roku gospodarczym 1946/47 następujące ilości:

41.000	sztuk	z Danii
7.500	„	z Norwegii
5.000	„	ze Szwecji
1.400	„	z Finlandii
1.350	„	z Belgii
380	„	z Holandii
56.630	sztuk	razem

Zakup w Szwecji dokonany został w r. 1946 i konie zostały już rozsprzedane wśród rolników. Zakup w Danii rozpoczął się w końcu 1946 r. Pierwszy transport przybył 22 grudnia ub. r. Do dnia 1 lutego r.b. nadeszło 6.856 sztuk koni, które przejął i rozprowadził na Ziemiach Dawnych Związek Samopomocy Chłopskiej. Z nadchodzących transportów 41.630 koni przeznaczono na zagospodarowanie Ziem Odzyskanych, zaś 3.144 koni otrzymają Ziemie Dawne.

W ostatnich tygodniach nadeszło 5 transportów koni w darze od Polonii Amerykańskiej w ilości 2.484 sztuk. W ramach tej pomocy nadeszło ogółem do dnia 5 lutego r.b. 5.469 koni. Całość dostaw wyniesie 8.313 sztuk.

Ponadto na Ziemie Odzyskane zostanie skierowane ponad 5.100 koni z demobilu i ok. 9.000 koni z dostaw U.N.R.R.A. Łącznie Ziemie Odzyskane otrzymają 55.730 sztuk, w tym majątki państwowe 16.000 sztuk.

Przewidywane jest zakupienie ponad 2.000 koni hodowlanych, które skierowane będą głównie do Stadnin Państwowych. Materiał zarodowy będzie rozprowadzony przez Wydział Chowu Koni Ministerstwa Rolnictwa i Reform Rolnych.

Rozdział koni wśród rolników prowadzony jest przez Powiatowe i Wojewódzkie Komisje Rozdziału Inwentarza pod nadzorem Ministerstwa Ziem Odzyskanych. Konie przeznaczone dla majątków rozprowadzi Ministerstwo Rolnictwa i Reform Rolnych.

Z kolei przechodzimy do omówienia obecnej sytuacji rolnictwa w poszczególnych województwach kraju; nie przedstawia się ona korzystnie, długotrwała bowiem i ciężka zima, a w związku z tym nie wystarczający zapas pasz zimowych dla inwentarza wpłynęły ujemnie na stan ozimin jak również i inwentarza. Tak więc w Lubelszczyźnie zachodzi obawa wymarznięcia ozimin. Daje się odczuwać brak pasz treściwych, co powoduje nieraz wypadki masowej wyprzedaży zwierząt domowych. W województwie warszawskim rozwój ozimin w r.b. ma charakter niekorzystny, spowodowany przez zły stan pogody w okresie siewu i wschodów. W województwie poznańskim stan ozimin przedsta-

Uczestnicy Społecznego Funduszu Oszczędzania są upoważnieni do otrzymywania: pożyczek inwestycyjnych oraz zwrotu składek oszczędnościowych. Uzyskanie pożyczki inwestycyjnej jest możliwe jedynie wówczas, o ile uczestnik wpłacił całkowicie składki oszczędnościowe, przypadające do momentu zgłoszenia wniosku, oraz jeżeli inwestycja, dla dokonania której pożyczka jest wnioskowana została objęta Państwowym Planem Inwestycyjnym. Wypłata przyznanej pożyczki następuje ratami, w miarę postępu prac inwestycyjnych. Tryb uzyskiwania i warunki kredytu inwestycyjnego określi rozporządzenie wykonawcze.

Bank udzielający kredytu obowiązany jest kontrolować, czy pożyczka użyta została na cele, na jakie ją przyznano oraz czy uczestnik przeprowadza inwestycje zgodnie z kosztorysem, czy zachowuje warunki pod jakimi została mu pożyczka przyznana, jak również kontroluje czy kredytobiorca uruchomił odpowiednie środki własne, jeżeli to było zastrzeżone w warunkach pożyczki.

Część składek uczestnika może być zwolniona, jeżeli środki pieniężne mają być przeznaczone na pokrycie jego zobowiązań z tytułu nakładów uprawniających do złożenia wniosku o zwolnienie. Spis tego rodzaju nakładów ustali Rada Ministrów.

Zwrot części wkładu oszczędnościowego następuje w przypadku śmierci członka najbliższej rodziny, urodzin dziecka oraz ślubu uczestnika lub jego dziecka, jak również w przypadku trwałej niezdolności do pracy uczestnika Funduszu lub członka jego najbliższej rodziny, spowodowanej kalectwem lub nieuleczalną chorobą. Uczestnicy Funduszu B) oraz C) mogą uzyskać zwrot części wkładu także w przypadku utrzymywania dziecka w szkole poza miejscem jego zamieszkiwania. Ponadto uczestnicy Funduszu B) mogą uzyskać zwrot części wkładu w przypadku klęski żywiołowej oraz strat, w inwentarzu żywym, powodującej w sposób istotny umniejszenie zdolności płatniczej uczestnika. Łącznie suma tego rodzaju zwrotu w ciągu roku nie może przekraczać 50 tys. zł.

W wypadku śmierci uczestnika Funduszu wypłata oszczędności następuje do rąk spadkobiercy w całości, gdy wkład oszczędności nie przekracza 100 tys. zł., w przeciwnym wypadku natychmiastowej wypłacie podlega 100 tys. zł., w roku następnym nie więcej niż 200 tys. zł., a po upływie tego roku reszta.

Uczestnikom, którzy ukończyli 65 lat lub utracili zdolność do pracy oraz nie posiadają dostatecznych środków utrzymania, przysługuje prawo kupna renty dożywotniej za sumę złożoną na książeczce oszczędnościowo - inwestycyjnej, bądź jednorazowo zwrot oszczędności oraz zwolnienie od obowiązku dalszego oszczędzania.

Bank Gospodarstwa Krajowego sporządza corocznie plan finansowy Społecznego Funduszu Oszczędnościowego. Plan ten jest zestawieniem preliminowanego zbioru składek, zamierzonych zwolnień, przewidzianych zwrotów kwot, przeznaczonych na finansowanie Państwowego Planu Inwestycyjnego, z podziałem na inwestycje prywatne i inne. Plan ten zatwierdza Rada Ministrów na wniosek Ministra Skarbu.

Nakładem „Wiadomości Narodowego Banku Polskiego“ ukazały się następujące wydawnictwa i są do nabycia we wszystkich księgarniach.
Skład Główny: Spółdzielnia Wydawnicza „Czytelnik“, Warszawa, Srebrna 12.

I

Dr M. R. WYCZAŁKOWSKI

INSTYTUCJE GOSPODARCZE NARODÓW ZJEDNOCZONYCH

1946 r. WYCZERPANE Str. 64

II

Dr JÓZEF ŚWIDROWSKI

ISTOTA I SPOSOBY DOKONYWANIA ZAPŁAT MIĘDZYPAŃSTWOWYCH

1947 r. Str. 146.

III

Dr KAZIMIERZ SECOMSKI

PODSTAWY POLITYKI INWESTYCYJNEJ

1947 r. Cz. I, II, III.

IV

TADEUSZ DIETRICH

„ELEMENTY POLITYKI FINANSOWEJ POLSKI WSPÓŁCZESNEJ“

1947 r. Str. 71.

Prenumerata kwartalna zł 180.— Wpłaty przekazami pocztowymi, lub w instytucjach bankowych na rachunek żyrowy „**Wiadomości Narodowego Banku Polskiego**“ w Wydziale Zagranicznym N. B. P. w Warszawie oraz w Urzędach Pocztowych na P. K. O, na konto N. B. P. Warszawa Nr I — 6753. W treści przekazu pocztowego, bankowego lub na P. K. O. należy podać: „Wiadomości N. B. P.“ prenumerata oraz nazwisko i adres prenumeratora

Wydawca: **Narodowy Bank Polski**

Redakcja i Administracja. **Narodowy Bank Polski**, Wydział Ekonomiczny, Warszawa, Fredry 6.

Zakłady Graficzne WINW Łódź, ul. Gdańska 180 Nr D. — 025586

Wskaźnik cen tłuszczów na wolnym rynku, obliczony przez Instytut Gospodarstwa Narodowego, zniżkował o 2%, ziemiopłodów poza zbożami o 1%, oraz przetworów zbożowych o 1%. Zwyżkę natomiast 2%-ową wykazała herbata i kawa. Wskaźnik cen wyrobów gotowych spadł o 1%. Ceny odzieży i obuwia obniżyły się o 1%, a urządzeń i sprzętów domowych o 2%.

Na rynku zbóż nie zanotowano żadnych zmian. Ceny pszenicy i zboża wynosiły odpowiednio w Bydgoszczy, Gdańsku, Katowicach. Lublinie, Łodzi i w Toruniu — zł 3.600 i 2.400. Zjawisko to ,korzystne ze względów ogólnogospodarczych, jest wynikiem działalności Funduszu Aprowizacyjnego, który mając w swych rękach prawie wszystkie obroty zbożem — reguluje jego podaż na terenie poszczególnych województw — wpływając w ten sposób na kształtowanie się cen zboża oraz produktów rolnych.

Tabela 28 **Ceny artykułów żywnościowych w niektórych większych miastach (w złotych)[1]**

Miejscowość	Czasokres	Chleb żytni	Mąka pszenna 70%	Groch	Ziemniaki	Masło	Wołowina	Wieprzow.	Słonina	Kiełbasa	Jaja	Mleko	Cukier
		1 kg	1 kg	1 kg	1 kg	1 kg	1 kg	1 kg	1 kg	1 kg	1 szt.	1 l.	1 kg
Warszawa	I. 48.	38	90	83	11,8	520	197	258	320	303	24	50	180
	II. 48.	39	96	86	11,6	563	215	264	320	309	19	48	180
Łódź	I. 48.	39	101	85	12,5	528	185	283	326	310	25	45	178
	II. 48.	37	90	93	12,5	633	193	287	320	310	21	46	178
Lublin	I 48.	40	70	-	12	450	190	300	310	310	19	35	180
	II. 48.	38	80	95	10	575	200	280	350	300	14	35	180
Poznań	I. 48.	35	75	-	9,1	473	170	280	350	360	23	35	180
	II. 48.	35	75	-	10	600	180	270	340	350	16	35	180
Katowice	I. 48.	37	71	73	11,8	600	200	290	360	300	22	45	180
	II. 48.	37	71	79	11	650	210	275	340	300	18	45	178
Kraków	I. 48.	36	114	88	17,5	573	253	225	330	325	18	45	177
	II. 48.	39	109	90	16	708	215	260	330	375	16	45	177

[1]) Dane Głównego Urzędu Statystycznego.

21. Rynek pieniężny. a) Dynamika środków pieniężnych. Stan i dynamikę środków pieniężnych objętych bilansem N.B.P. oraz powstałych w bankach operacyjnych, K.K.O., P.K.O. i w spółdzielniach oszczędnościowo-pożyczkowych ilustruje załączona tabela Nr. 29.

Dynamika środków pieniężnych kształtowała się w miesiącu sprawozdawczym nieco odmiennie. Tendencja spadku obiegu pieniądza gotówkowego, jaka zarysowała się w miesiącu poprzednim utrzymuje się również w okresie sprawozdawczym. Stan biletów bankowych obniżył się w miesiącu sprawozdawczym w cyfrach absolutnych o 612 mil. a w procentach przy podstawie ultimo 1947 r. o 1%.

Pieniądz żyrowy łącznie z natychmiast płatnymi zobowiązaniami N.B.P. wykazał w miesiącu sprawozdawczym zupełnie odmienną dynamikę niż w miesiącu poprzednim. Stan pieniądza żyrowego powiększył się w cyfrach absolutnych o 2.403 mil., a w procentach przy podstawie ultimo 1947 r. o 6%.

Tabela 29 **Dynamika środków pieniężnych** (w mil. zł)

1	2	3	4	5	6	7
Stan na ultimo m-ca	Bilety bankowe w obiegu	Wskaźnik stanu ult. 1947 r. = 100	Pieniądz żyrowy	Wskaźnik stanu ult. 1947 r. = 100	Pieniądz bankowy	Wskaźnik stanu ult. 1947 r. = 100
Grudzień 1947 r.	91 483	100	35 993	100	61 675	100
Styczeń 1948 r	90 802	99	34 127	95	58 268	94
Luty 1948 r.	90 190	98	36 530	101	55 795	90

Pieniądz bankowy banków operacyjnych, K.K.O., P.K.O. i spółdzielni oszczędnościowo-pożyczkowych wyniósł na ultimo lutego 55.795 mil. W porównaniu ze stanem na ultimo stycznia spadł w cyfrach absolutnych o 2.473 mil., a w procentach o 4%. Kreowany pieniądz bankowy na skutek z jednej strony wykazanego wyżej spadku pieniądza bankowego, z drugiej zaś strony na skutek wzrostu pokrycia w gotówce i na rachunkach żyrowych w N.B.P., wykazał spadek o 4.902 mil. do 46.599 mil.

b) Operacje kredytowe. Stan i dynamikę kredytów udzielonych przez banki operacyjne, K.K.O. oraz N.B.P. (kredyty bezpośrednie) w miesiącach grudniu 1947 r. oraz w styczniu i w lutym 1948 r. przedstawia tabela Nr. 30.

Ogólny stan kredytów udzielonych na finansowanie życia gospodarczego wzrósł w miesiącu sprawozdawczym w porównaniu ze stanem z miesiąca poprzedniego w cyfrach absolutnych o 17.072 mil., a w procentach o 7% (przy podstawie z ultimo 1947 r.) do kwoty 255.835 mil., w tym kredyty krótkoterminowe wzrosły o 11.502 mil. (o 9%) do 159.108 mil., a średnioterminowe o 5.560 mil. (o 7%) do kwoty 96.727 mil.

Tabela 30 **Ogólny stan kredytów udzielonych na finansowanie życia gospodarczego (w mil. zł)**

1	2	3	4	5	6	7
Stan na ultimo m-ca 1947/8	Kredyty obrotowe	Wskaźnik stanu ult. 1947 = 100	Kredyty inwestycyjne	Wskaźnik stanu ult. 1947 = 100	Razem	Wskaźnik stanu ult. 1947 = 100
Grudzień 1947 r	141 259	100	86 459	100	227 718	100
Styczeń 1948 r.	147 596	104	91 167	105	238 768	105
Luty 1948 r.	159 108	113	96 727	112	255 835	112

c) Operacje bierne. Tabela Nr. 31 ilustruje stan kapitałów obcych typu wkładów lokat celowych oraz środków uzyskanych z N.B.P. w bankach operacyjnych i K.K.O. oraz dynamikę tych pozycji obliczoną przy podstawie z ultimo 1947 r.

Stan kapitałów obcych typu wkładów wzrósł w miesiącu sprawozdawczym w porównaniu z miesiącem poprzednim w cyfrach absolutnych o 3.489 mil., a w procentach przy podstawie z ultimo 1947 r. o 6% do kwoty 62.136 mil. Wzrost dotyczy zarówno wkładów a vista, jak i wkładów terminowych. Pierwsze powiększyły się o 2.204 mil. (o 5%) do 53.382 mil., drugie natomiast wykazały o wiele silniejszą dynamikę, wzrastając w procentach o 21%, a w cyfrach absolutnych o 1.285 mil. do kwoty 8.754 mil.

Lokaty celowe wzrosły w miesiącu sprawozdawczym silniej niż w miesiącu poprzednim. Stan ich bowiem powiększył się w procentach o 17% (przy podstawie z ultimo 1947 r.), a w miesiącu poprzednim o 8%. Wzrost w cyfrach absolutnych wyniósł 6.066 mil.

Środki uzyskane przez banki operacyjne i K.K.O. w N.B.P. wzrosły o 5.440 mil. (o 6%) do 94.384 mil. Ogólny stopień refinansowania akcji kredytowej w N.B.P. zmniejszył się w miesiącu sprawozdawczym o 0,3% do 49,4%.

Szczegółowy stan oraz dynamikę lokat celowych i środków uzyskanych z N.B.P. z rozbiciem na poszczególne banki podaje tabela Nr. 32 zamieszczona w dalszej części sprawozdania, dotyczącej działalności poszczególnych banków operacyjnych.

d) Działalność poszczególnych banków operacyjnych. Stan operacji czynnych i biernych, wysokość lokat celowych, wielkość środków pieniężnych uzyskanych z N.B.P. oraz stopień refinansowania akcji kredytowej z rozbiciem na poszczególne banki operacyjne, K.K.O. i Spółdzielnie Oszczędnościowo-Pożyczkowe, podaje tabela Nr. 32.

Bank Gospodarstwa Krajowego (B.G.K.). Ogólna suma udzielonych kredytów przez B.G.K. wzrosła w miesiącu spra-

Tabela 31 **Kapitały obce banków operacyjnych i K. K. O. (w mil. zł)**

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Stan na ultimo m-ca 1947/8	Kapitały obce typu wkładów						Lokaty celowe	Wskaźnik stanu ult. 1947 = 100	Środki uzyskane z N. B. P.	Wskaźnik stanu ult. 1947 = 100
	à vista	wskaźnik stanu ult. 1947 = 100	terminowe	wskaźnik stanu ult. 1947 = 100	razem	wskaźnik stanu ult. 1947 = 100				
Grudz. 47	52 018	100	6 312	100	58 330	100	36 953	100	85 522	100
Styczeń 48	51 178	98	7 469	118	58 647	101	40 109	108	88 944	104
Luty 48	53 382	103	8 754	139	62 136	107	46 175	125	94 384	110

Tabela 32 **Akcja czynna i bierna banków operacyjnych i K.K.O. stan na ultimo lutego 1948 r.** (w mil. zł)

1 Nazwa instytucji kredytowej	2 Kredyty udzielone	3 Wskaźnik stanu ult. 1947 r. = 100	4 Kapitały o typie wkładów	5 Wskaźnik stanu ult. 1947 r. = 100	6 Lokaty celowe	7 Wskaźnik stanu ult. 1947 r. = 100	8 Środki uzysk. w N.B.P.	9 Wskaźnik stanu ult. 1947 r. = 100	10 Stopień refin. akcji w N. B. P.
Bank Gospod Krajowego	117 582	114	23 224	107	34 206	123	59 620	110	50,7
Państwowy Bank Rolny	29 220	119	11 075	106	7 374	146	13 292	125	45,5
Bank Gospodar. Spółdz.	31 333	108	8.572	93	3 050	122	20 280	107	64,7
Bank Handlowy w W-wie	2 076	92	2 115	139 }	166	101	410	94	19,7
Bank Związku Spółek Zarobkowych . . .	2 434	115	1 978	104 }			713	78	29,3
Polski Bank Komunalny	1 869	104	2 034	106 }	1 377	104	—	—	—
Komun. Bank Kredytowy	520	114	1 024	112 }			66	73	12,7
Komun. Kasy Oszczędn.	6 184	112	12 114	112	2	—	3	75	0,05
Razem: .	191 218	113	62 136	107	46 175	125	94 384	110	49,4
Spółdzielnie Oszczędn.-Pożyczkowe									
— z sumami bilansowymi ponad 1 mil. zł - dane na 31. I. 1948 r. . . .	1 692		999		212		—	—	—
— z sumami bilansowymi do 1 mil. zł - dane na 31. XII. 1947 r.	196		25		o		—	—	—

wozdawczym w cyfrach absolutnych o 8.317 mil., a w procentach o 8% (przy podstawie z ultimo 1947 r.) do kwoty 117.582 mil., w tym kredyty średnioterminowe o 4.543 mil. do 82.225 mil., a kredyty krótkoterminowe o 3.774 mil. do 35.357 mil.

We wzroście kredytów obrotowych, podobnie jak w miesiącu poprzednim, najsilniej partycypowały kredyty na finansowanie handlu państwowego, następnie przemysłu i budownictwa. Wzrost kredytów inwestycyjnych został wywołany dalszą akcją finansowania Planu Inwestycyjnego 1947 r. i Planu Inwestycyjnego 1948 r.

Kapitały obce typu wkładów wzrosły w procentach o 5% (przy podstawie z ultimo 1947 r.), a w cyfrach absolutnych o 1.129 mil. do kwoty 23.224 mil., przy czym wzrost wykazały wkłady a vista, terminowe i oszczędnościowe, spadek natomiast rachunki bieżące i banki „Loro".

Lokaty celowe wzrosły w miesiącu sprawozdawczym o 4.011 mil. do 34.206 mil. (o 15% — przy podstawie z ultimo 1947 r.). Stopień refinansowania akcji kredytowej w N.B.P. uległ dalszej obniżce o 1,6% do 50,7%.

Państwowy Bank Rolny (P.B.R.). Ogólna suma udzielonych kredytów przez P.B.R. wzrosła w miesiącu sprawozdawczym w cyfrach absolutnych o 2.507 mil., a w procentach o 10% (przy podstawie z ultimo 1947 r.) do kwoty 29.220 mil. Wzrost dotyczy zarówno kredytów krótkoterminowych jak i średnioterminowych. Pierwsze wzrosły o 2.134 mil. do 20.403 mil., drugie o 373 mil. do 8.817 mil.

W wykorzystaniu kredytów obrotowych przez poszczególne grupy gospodarcze, pierwsze miejsce zajmuje przemysł rolny 47%, następnie rolnictwo 33%, głównie w kredytach dla gospodarstw rolnych.

Kredyty inwestycyjne zostały najsilniej wykorzystane przez rolnictwo — 51% (kredyty dla gospodarstw rolnych) oraz przez budownictwo — 20%.

Kapitały obce typu wkładów wzrosły w miesiącu sprawozdawczym w cyfrach absolutnych o 310 mil., a w procentach o 3% (przy podstawie z ultimo 1947 r.) do kwoty 11.075 mil. Wzrost wykazały rachunki bieżące o 192 mil. i banki „Loro" o 119 mil., spadły natomiast wkłady oszczędnościowe o 1 mil.

Stan lokat celowych powiększył się o 1.281 mil. do 7.374 mil. (o 26% — przy podstawie z ultimo 1947 r.).

Stopień refinansowania akcji kredytowej w N.B.P. wzrósł o 3,7% do 45,5%.

Bank Gospodarstwa Spółdzielczego (B.G.S.). Akcja kredytowa B.G.S. wzrosła w miesiącu sprawozdawczym w cyfrach absolutnych o 910 mil., a w procentach o 4% (przy podstawie z ultimo 1947) do kwoty 31.333 mil. Kredyty krótkoterminowe wzrosły o 380 mil. do 27.312 mil., średnioterminowe o 530 mil. do 4.021 mil.

Kredyty obrotowe udzielone zostały podobnie jak w miesiącach poprzednich w 89% na finansowanie handlu spółdzielczego, natomiast kredyty inwestycyjne w 63% na finansowanie rolnictwa i w 29% — budownictwa.

Stan kapitałów obcych typu wkładów zmniejszył się w procentach o 5% (przy podstawie z ultimo 1947 r.), a w cyfrach absolutnych o 495 mil. do kwoty 8.572 mil. Spadek powyższy dotyczy jedynie rachunków bieżących, ponieważ inne rodzaje kapitałów obcych wykazały wzrost.

Stan lokat celowych wzrósł w miesiącu sprawozdawczym w procentach o 20% (przy podstawie z ultimo 1947 r.), a w cyfrach absolutnych o 500 mil. do 3.050 mil.

Stopień refinansowania akcji kredytowej w N.B.P. wzrósł o 1,1% do 64,7%.

B a n k i A k c y j n e: B a n k H a n d l o w y w W a r s z a w i e i B a n k Z w i ą z k u S p ó ł e k Z a r o b k o w y c h. Ogólna suma udzielonych kredytów przez banki akcyjne spadła w miesiącu sprawozdawczym o 67 mil. do kwoty 4.510 mil.

Spadek akcji kredytowej dotyczy jedynie kredytów obrotowych w Banku Handlowym, gdyż w Banku Związku Spółek Zarobkowych stan udzielonych kredytów, zarówno obrotowych, jak i inwestycyjnych, wykazał wzrost.

W Banku Handlowym kredyty spadły o 286 mil. (o 13% — przy podstawie z ultimo 1947 r.) do 2.076 mil., w tym — krótkoterminowe spadły o 287 mil. do 2.025 mil., a średnioterminowe wzrosły o 1 mil. do 51 mil.

W Banku Związku Spółek Zarobkowych stan udzielonych kredytów wzrósł o 219 mil. (o 10% — przy podstawie z ultimo 1947 r.) do kwoty 2.434 mil., z czego na wzrost kredytów obrotowych przypada 205 mil. (do 2.294 mil.), a na wzrost kredytów inwestycyjnych 14 mil. (do 140 mil.).

W wykorzystaniu kredytów przez poszczególne grupy gospodarcze partycypuje w obydwóch bankach akcyjnych przede wszystkim handel i przemysł, a następnie w Banku Związku Spółek Zarobkowych — rzemiosło.

Kapitały obce typu wkładów wzrosły w obydwóch bankach akcyjnych o 564 mil. do 4.093 mil., w tym w Banku Handlowym o 457 mil. (o 30% przy podstawie z ultimo 1947 r.) do 2.115 mil., a w Banku Związku Spółek Zarobkowych o 107 mil. (o 6%) do 1.978 mil.

Stan lokat celowych powiększył się w bankach akcyjnych o 1 mil. do 166 mil.

Stopień refinansowania akcji kredytowej w N.B.P. wzrósł w Banku Handlowym o 1,8% do 19,7%, spadł natomiast w Banku Związku Spółek Zarobkowych 0,1% do 29,3%.

B a n k i K o m u n a l n e: P o l s k i B a n k K o m u n a l n y i K o m u n a l n y B a n k K r e d y t o w y. Ogólna suma udzielonych kredytów w bankach komunalnych wzrosła w miesiącu sprawozdawczym o 141 mil. do 2.389 mil.

W Polskim Banku Komunalnym kredyty wzrosły w procentach o 5% (przy podstawie z ultimo 1947 r.), a w cyfrach absolutnych o 87 mil. do kwoty 1.869 mil., w tym kredyty krótkoterminowe o 46 mil. do 601 mil., a kredyty średnioterminowe o 41 mil. do 1.268 mil.

W Komunalnym Banku Kredytowym stan udzielonych kredytów powiększył się o 54 mil. (o 12% przy podstawie z ultimo 1947 r.) do 520 mil., przy czym kredyty obrotowe wykazały spadek o 4 mil. do 315 mil., a inwestycyjne wzrost o 58 mil. do 205 mil.

Kapitały obce typu wkładów wzrosły w bankach komunalnych o 375 mil. do 3.058 mil. w tym: w Polskim Banku Komunalnym o 199 mil. (o 10% przy podstawie z ultimo 1947 r.) do 2.034 mil., a w Komunalnym Banku Kredytowym o 176 mil. (o 20%) do 1.024 mil. Lokaty celowe wzrosły w bankach komunalnych łącznie o 271 mil. do 1.377 mil.

Stopień refinansowania akcji kredytowej w N.B.P. spadł w Komunalnym Banku Kredytowym o 7,7% do 12,7%. Polski Bank Komunalny natomiast spłacił w miesiącu sprawozdawczym całkowicie swoje zadłużenie z tytułu kredytów refinansowych.

K o m u n a l n e K a s y O s z c z ę d n o ś c i (K.K.O.). Stan kredytów krótkoterminowych udzielonych przez Komunalne Kasy Oszczędności wzrósł w miesiącu sprawozdawczym w procentach o 5% (przy podstawie z ultimo 1947 r.), a w cyfrach absolutnych o 277 mil. do kwoty 6.184 mil.

W wykorzystaniu kredytów przez poszczególne grupy gospodarcze, podobnie jak w miesiącach poprzednich, pierwsze miejsce zajmuje rolnictwo — 40%, następnie budownictwo — 16%, handel — 14%, przemysł 12%, rzemiosło — 9%, inne — 9%.

Kapitały obce typu wkładów wzrosły w miesiącu sprawozdawczym o 1.606 mil. (o 15% przy podstawie z ultimo 1947 r.) do kwoty 12.114 mil., głównie w pozycjach banki „Loro" i rachunki bieżące.

Lokaty celowe umieszczone w miesiącu sprawozdawczym w Komunalnych Kasach Oszczędności wyniosły 2 mil.

Nieznaczny stopień refinansowania akcji kredytowej w N.B.P. powiększył się w porównaniu z miesiącem poprzednim o 0,02% do 0,05%.

Spółdzielnie Oszczędnościowo-Pożyczkowe. Dane cyfrowe dotyczące działalności czynnej i biernej Spółdzielni Oszczędnościowo-Pożyczkowych z uwagi na niemożność uzyskania danych za miesiąc sprawozdawczy podajemy, jeśli chodzi o spółdzielnie i sumami bilansowymi ponad 1 mil. zł na ultimo stycznia 1948 r., a z sumami bilansowymi do 1mil. zł na ultimo grudnia 1947 r.

Spółdzielnie Oszczędnościowo-Pożyczkowe udzielają krótkoterminowych kredytów na finansowanie potrzeb drobnego rolnictwa oraz rzemiosła.

Stan udzielonych kredytów przez 848 spółdzielni oszczędnościowo-pożyczkowych z sumami bilansowymi do miliona złotych, wyniósł na dzień 31 grudnia 1947 r. — 196 mil. Natomiast stan udzielonych kredytów przez Spółdzielnie Oszczędnościowo - Pożyczkowe (379 jednostek) z sumami bilansowymi przekraczającymi milion złotych wyniósł na dzień 31 stycznia b.r. — 1.692 mil.

Kapitały obce typu wkładów wyniosły dla pierwszego typu Spółdzielni 25 mil. (w tym wkłady na książeczkach wkładowych 11 mil., rachunki bieżące 13 mil., banki „Loro" 1 mil.), dla drugiego typu 999 mil. (w tym wkłady na książeczkach wkładowych 165 mil., rachunki bieżące 782 mil., banki „Loro" 52 mil.).

Lokaty celowe zgrupowane głównie w Spółdzielniach z sumami bilansowymi ponad milion złotych wyniosły na ultimo stycznia b.r. 212 mil.

Na zakończenie omawiania działalności instytucji kredytowych, chcemy zwrócić uwagę na zarządzenie Ministerstwa Skarbu z dnia 27 lutego b.r. zezwalające na kredytowanie handlu detalicznego na terenie całego kraju.

Otóż w myśl powyższego zarządzenia, finansowanie handlu detalicznego na obszarze całego Państwa, zostało powierzone Bankowi Związku Spółek Zarobkowych, Komunalnym Kasom Oszczędności i tym spółdzielniom kredytowym, którym Ministerstwo Skarbu udzieli zezwolenia na wniosek Związku Rewizyjnego R.P.

Natomiast Bank Handlowy może finansować jedynie na Ziemiach Odzyskanych te przedsiębiorstwa handlu detalicznego, które z kredytu w Banku Handlowym na zasadzie dotychczasowych przepisów już korzystały.

Narodowy Bank Polski (kredyty bezpośrednie). Stan kredytów dla przemysłów bezpośrednio kredytowanych przez N.B.P. powiększył się w miesiącu sprawozdawczym o 4.986 mil. Wzrost powyższy wywołany był przede wszystkim powiększeniem się kredytów na zaopatrzenie, gdyż kredyty na produkcję i zbyt wzrosły stosunkowo słabiej. Wzrost kredytów na zaopatrzenie wynosił 3.682 mil., na produkcję 1.007 mil., a na zbyt tylko 297 mil.

Obligo poszczególnych przemysłów kształtowało się następująco. Przemysł hutniczy wykazał stosunkowo nieznaczny wzrost obliga, gdyż o 222 mil. Wzrost powyższy wywołały w głównej mierze kredyty na zaopatrzenie i częściowo na produkcję, natomiast kredyty na zbyt wykazały spadek. Powiększenie się obliga przemysłu hutniczego w sektorze zaopatrzenia wywołane zostało znacznym importem metali kolorowych, które przemysł hutniczy sprowadza nie tylko na potrzeby własne, ale również dla innych przemysłów. Zadłużenie przemysłu węglowego wzrosło w lutym o 501 mil. Wzrost kredytów w przemyśle węglowym wywołany został wyłącznie zwiększeniem się kredytów eksportowych w sektorze zbytu. Natomiast kredyty na zaopatrzenie wykazały spadek, który wiąże się ze znacznym usprawnieniem inkasa przez Centralę Zaopatrzenia. Również obniżył się stan kredytów na produkcję, co osiągnięte zostało przez stabilizację wydatków przy jednocześnie zwiększających się wpływach.

Przemysł włókienniczy wykazał wzrost obliga o 837 mil., spowodowany wyłącznie wzrostem kredytów na zaopatrzenie, natomiast kredyty na produkcję i zbyt uległy obniżeniu. Przemysł włókienniczy opierając w znacznej mierze swoją produkcję na surowcach importowanych, wykorzystuje najpoważniej kredyty importowe. Ostatnio wzrost kredytów zaopatrzeniowych powstał na skutek otwarcia akredytyw na zakup bawełny w Z.S.R.R. oraz w Stanach Zjednoczonych. Spadek obliga produkcji i zbytu w przemyśle włókienniczym nastąpił głównie dzięki poprawie inkasa i upłynnieniu remanentów.

Przemysł sprzętu i taboru kolejowego wykazał spadek zadłużenia o 340 mil. na skutek wpłat Ministerstwa Komunikacji. Wzrost obliga przemysłu cukrowniczego o 1.273 mil. ma charakter przejściowy, gdyż spowodowany został odprowadzaniem różnic cen komercyjnych na rzecz Min. Przemysłu i Handlu.

Zadłużenie Przemysłu metalowego wzrosło o 487 mil. na skutek powiększenia się kredytów na produkcję, natomiast kredyty na zaopatrzenie i zbyt wykazały spadek. Wzrost obliga sektora produkcji związany jest z samym charakterem produkcji w przemyśle metalowym. Przemysł metalowy produkuje przeważnie dob-